

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF

32. szám

XIII. évfolyam.

A HÉT

SZAKÁCSKÖNYVE
MEGREDELHETŐ KIADÓHIVATALUNKBAN

ÁRA 5 KOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VIII. Rákóczi utca

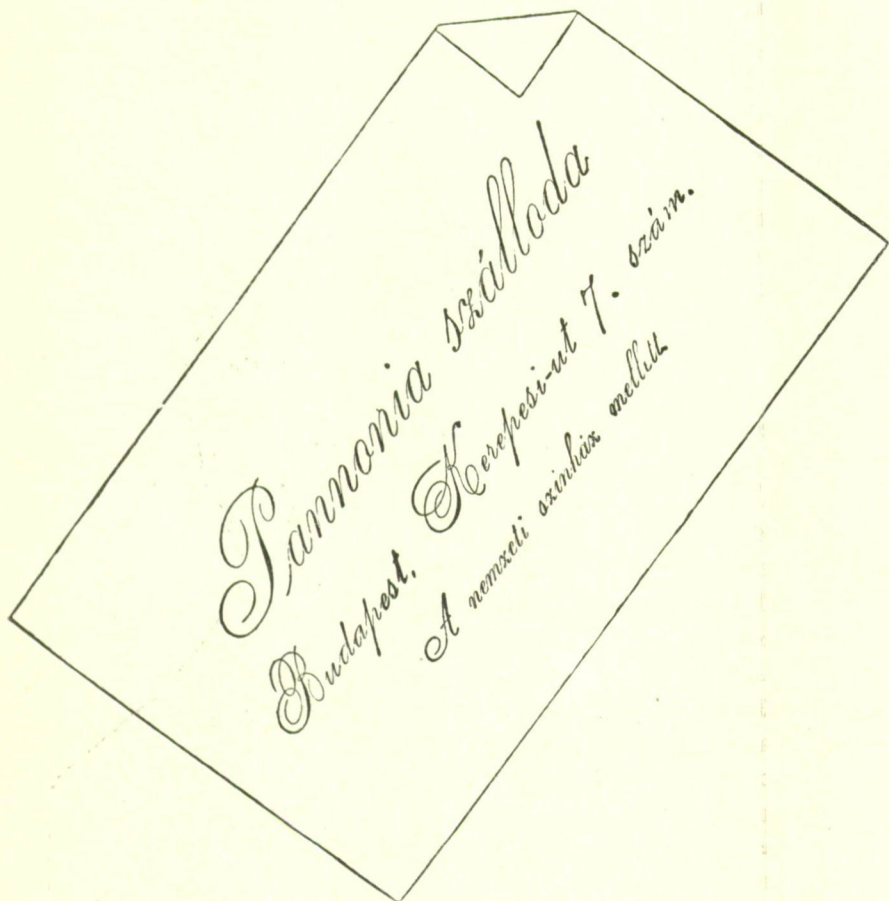

LENAU

Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia bennlakással 100 tanuló részére.

Az intézet **felső kereskedelmi iskolai és kereskedelmi akadémiai** tagozatból áll. — A **felső kereskedelmi iskolai** tagozat alsó osztályába a tanulók a középiskola IV. osztályából vétetnek fel s a végzett növendékek a kereskedelmi pályán kívül az 1883 : I. t. czikk alapján több hivatali pályára is illetékesek s az egyévi önkéntes szolgálatra jogosultak. Évi tandíj 120 kor. — Az **akadémiai** tagozat rendes hallgatói közép- v. kereskedelmi iskolában érettségit tett ifjak. E főiskolai tagozat a keresk. szakismeretek mélyebb művelése mellett, széleskörű közgazdasági és jogi ismereteket nyújt, nagy súlyt fektet a modern nyelvekre s arra törekszik, hogy hallgatói úgy a nemzetközi kereskedelem, mint a közgazdaság magasabb állásaiban helyöket megállják. A hazai viszonyokra való tekintettel **fa- és gabonakereskedelmi** szaktanfolyamokat tart fenn. Évi tandíj 240 korona. — A **bennlakás** — internátus — a kényesebb igényeket is kielégítő modern berendezésű s a teljes ellátásért 800 korona fizetendő. — *Részletes programmal szívesen szolgál az igazgatóság.* —

MUVIRÁG-, SIRKOSZORU-
ÉS DISZTOLL-GYÁR.

SZEKULESZ R.

(Czégtulajdonos Szekulesz Arthur.)

Alapított 1860-ban.

BUDAPEST, IV., KÁROLY-UTCA 4-5.

Kalapvirágok, virágkalapok csinos, izléses kiállításban. Exotikus növények, mű-, ugyszintén imprágnált (természetes) pálmák és másnemű fák. Finom disztárgyak, virágkosarak, makart-, bronz- fényképállványok. Menyasszonyi koszorúk s díszek divat szerint. Béli készletek s jelmezek előírás és rajz szerint. Színházi, alkalmi s sirkoszorúk szalaggal, nyomással bármely kivitelben a leggyorsabban készíttetnek. A szakmába vágó mindennemű árúk javítás, feligaz. végett elfogadtatnak. Eladás nagyban, kicsinyben.

Több száz kiváló orvos ajánlja

**KRISTÁLY
ÁSVANYVIZ**

LEGYEN MINDENNAPI ITALOD!

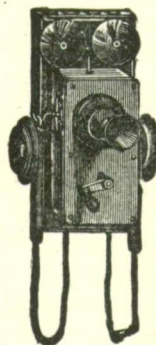
Vidékre pontosan szállít a Lukácsfürdő-kutvállalat igazgatósága.

Deckert és Homolka

távíró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágítási berendezők

Gyár és Iroda: VI., Izabella-utca 88. BUDAPEST Raktár: V., Dorottya-utca 8.

A magyar királyi államvasutak szállítói.

A hangosan szóló
grafit-mikrofon

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. Készít: telefonberendezéseket központon v. körkapcsolással, elvállalja régi berendezéseknek s egyes készülékeknek alapos átalakítását, továbbá: villámhárítók, házi sürgönyök, tűz- és vízjelző berendezések készítését legjutányosabb árakon.

Telefon automatákkal kombinált váltóáramú önműködő berendezés jelzésadásra vasutak számára.

Árjegysékek, költségetések ingyen és bérmentve.

Hirdetések felvételnek „A HÉT” kiadóhivatalában Budapest, VIII. ker., Röck Szilárd-utca 18. szám.

MICHELSTÄDTER S. E. és H.

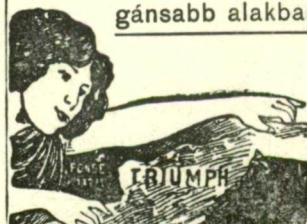
BUDAPEST

IV., VÁCZI-UTCA 3.

Legnagyobb czipő-raktár.

Czipők csak a legjobb anyagból, a legelegánsabb alakban, a legolcsóbb árban.

Egyedüli készítője a gomb-, fűzés és cszugnélküli

csaftos czipőnek, mely egy érintéssel fel- és lehuzható. Vidéki rendelések pontosan eszközöltenek. Rendelésnél elég egy jól illő ócska czipő küldése.

Karcsu

lesz és egészségét ezáltal csak megerősíti, ha PILULES APOLLO-t használ. Ennek hatása a növényből nyert »Vesiculosine«-ben rejlik. Ezek, az orvosok által jónak talált pilulák karcsuvá teszik a termetet és nem hatnak kedvezőtlenül az egészségre, mint sok más készítmény. Nem hajtának, hanem közvetlenül hatnak a táplálkozásra és a zsiranyagsejtekre. A túlnagy elkövéredés gyógyításán kívül a PILULES APOLLO-k szabályozzák a test funkcióit, megifjítják az arcvonásokat és a testnek visszaadják a rugékonyságot és az erőt.

Ez minden nő titka, ki karcsu és fiatal testalkatot akar. A PILULES APOLLO-k maguk mindkét nem számára, még a legkényesebb természetűeknek is, kellemesek és nem árthatnak az egészségre. A körülbelül két havi kezelést könnyen lehet követni és a tényleges eredmény állandóan megmarad. (Törvény védi.) Üvegje utasítással 6 korona 45 fillér, bérmentesen, utánvételt 6 korona 75 fillér. J. Ratió gyógyszerz. 5. Pas. Werdeau, Páris IX. — Egyedüli raktár Magyarország és Ausztria részére: TÖRÖK J. gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

Kérjenek dobozokat az „UNION DES FABRICANTS” decsétijével.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Róck Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— 2 Ⓞ Budapest, augusztus hó 10. Ⓞ —

Krónika.

Nyár.

— aug. 5.

Nem az uborka érik mostanában, hanem egy sokkal zöldebb gyümölcs: a nagyvilági politika. Európa most a nyári üdülés ürügye alatt a poros országuton baktat és szalonkocsiban röpül békét, háborút csinálni, barátkozni, intrikálni. Nem igen érdekes dolgok ezek, csak fontosak. Nem igen fontos dolgok ezek, csak érdekesekek. Ki tudja? Vasutak viszik a fejedelmeket, a minisztereket, hajók a katonákat, az izzó országuton csillognak a fegyverek, még a Sipka-szorosban sem minden csendes. Mire való mindez? Mi lesz mindebből?

*

A német császár találkozott az oroszszal, az olasz király meglátogatta a czárt és nem látogatja meg Ferencz Józsefet. Miért e járás-kelés, pokoli hőségben, nehéz, katonai diszruhában? Különös jelenség bontakozik ki ezekből a járásokból, kelésekkel, miknek célját, nyitját senkisé tudhatja: az ellenségek jobb barátok, mint a jóbarátok. Végig egész Európában így van ez. Mi magyarok késhegyre menő harcban állunk legközelebbi szövetségünkkel, barátunkkal, feleségünkkel: Ausztriával. Ezt a viszonyt is egy-két szalonkocsi bánja s néhány kellemetlenül eltöltött ischli szép nap. Németországgal és Olaszországgal most csináltuk meg az új szövetséget, de az olasz borklauzula, meg a német vámtarifa elég arra, hogy a fogainkat egymásra viczorítsuk. Ellenben az ellenszövetséges Franciaország biztatja Olaszországot Tripolisz okkupálására s az ellenséges Oroszország összecsókolódzik a német császárral. Mikor Viktor Emanuel ellátogat Pétervárra, Franciaország nem féltékenykedik, hogy az ő szövetségese barátkozik a hármasszövetséggel, ellenkezőleg, nagyon örül neki. Mi pedig a Vatikánra fogjuk, hogy az olasz király nem látogatja meg a mienket. Anglia és Amerika vetélkedő tengeri hatalom, de szóba kerülhetett a két versenyző félnek olyan szövetsége, mely intimitás dolgában tul tesz minden eddigi szövetségen. Arról van szó, hogy Amerika a flottáját adja bérbe Angliának s akkor Anglia fogja Amerikát megvédeni. Ki hallott ilyet? A Noé bárkája háborus világ ehhez az idillhez képest.

*

Bulgária megünnepli a Sipka-szorost. Azt az eseményt, amely megtörte Törökországot és urrá tette Oroszországot a Balkánon. És a török szultán souzerainje volna Bulgáriának. Majdnem ugyanolyan kegyetlen lehetetlenség, mintha Magyarország megünnepelné Königrätzet, melynek ugyancsak sokat köszönhet. S a török szultán nem mozzgatja a füle botját sem, úgy lehet, hogy még ő is fog üdvözlő telegrammot küldeni Miklós czárnak és Ferdinánd királynak. Mert Ferdinándból király lesz, Nikitából is király lesz, mostanában pedig arról is van szó, hogy Maczedóniából is fejedelemség legyen. Mindezek a berlini szerződésnek ellenére, de mit tesz ez? Meg fogják változtatni a berlini szerződést. Mire való ez? A kicsinyek nyerne rajta, de a nagyoknak aligha az a céljuk, hogy a kicsinyek nyerjenek.

*

Amikor valami ellent mond a józan észnek, akkor nem a józan észben van a hiba, hanem a matériában van a hamisság, amelyre a józan ész dolgozik. A szövetségi politikának megvannak a formái, de a szövetségi politika már nincsen, tulélte magát, nincs értelme, csak kultusza, nem cél többé, csak takarója az igazi céloknak. S nem áll az a magyarázat sem, hogy más a politika és más a közgazdasági érdek. Ott lehet barátság, itt lehet háboru. Hamisság az, mert manapság nincs külön politika és nincs külön gazdasági élet, hanem a politikának gazdasági céljai vannak. Mire való a hármasszövetség? A Balkán szempontjából, a berlini szerződés védelmére alakult, a Balkán miatt agresszív Oroszország ellen. De Oroszország már régen nem agresszív a Balkánon, érdeke absolute nem kívánja meg a háborut Európában. Olaszország Franciaország ellenében keresett védelmet a hármasszövetségénél. De Franciaország most már a maga érdekét találja Olaszország háborítatlanságában, ellenben az olasz-albán aspiráció ellentétben van Ausztria-Magyarország politikájával. Mire való tehát a hármasszövetség? Semmire való, értelmetlen anachronismus, de feloszlatni nem lehet, mert a nyílt szakítás újabb nyílt szervezkedést tesz szükségessé, az új érdekalakulásnak pedig nincs szüksége új szervezkedésre. Tehát megmarad e szövetségi szerződés holt formának, mely senkit nem köt, épen csak a mi monarchiánkat. Mert ennek az új alakulásban absolute semmi célja nincsen, épen csak meg akar maradni. Beékelve Közép-Európába, a maga Triesztjével és Fiuméjával, mint két színvak szemmel bámul ki a nyílt tengerre, ahol semmi keresni valója nincs. A politika ma közgazdaság, a közgazdaság pedig

á tengerre néz. A nagy vizek döntik most el a politikát, nem pedig a szárazföldek.

És vizen járnak valamennyien, a nagyok. És a szárazra ülnek valamennyien, a kicsinyek. Miért ne legyen Bulgária királyság, Maczedonia fejedelemség? Hadd legyen legalább előkelő a társaság, melybe Ausztria-Magyarország keveredik. A nagyok Európa politikáját nem országok, hanem világrészek szerint csinálják. Afrikában és Ázsiában van keresni valójuk. A mandzsuriai vasut Oroszországnak, az anatóliai vasut Németországnak csinálja az utat Ázsiába. Olaszország majd Afrikában épít, Angliának nincs is szüksége rá. Ausztria-Magyarország pedig tiltakozhatik a czukorkonvenczió ellen, melyhez pedig maga is hozzájárult, egyéb nincs és nem lehet, szárazföldi patkány és meglegedett nyárspolgár léte, az európaiból világvá lett koncertben.

Nyáron ha az ember így körülnéz a világban, le-törli izzadt homlokát és egy kicsit elborong. Nem hiúság dolga, hogy hajdan Gasteinban eldőlt Európa sorsa, most pedig Ischlben el fog dőlni, ami pedig már el van határozva, a két államnak egymás között folyó aprólékos pörpatvarkodása. Akinek nincs dolga, annak nincs is létjoga. Hogy ennyire kiestünk az európai érdekszférákból, azt jelenti, hogy kiestünk az európai szükségből is. Két nagyhatalommal a legmegkötöttebb szövetségben a valóságos politikában, az érdekek harczában és megosztásában teljesen izoláltak vagyunk. Vetjük a buzánkat, aratjuk a buzánkat, aztán megehetjük a buzánkat, a mi egymillió katonánk sem több, sem kevesebb, mint egy készenlét, melyet esetleg igénybe fognak venni — mások, mi magunk soha, mert nekünk nincs érdekünk, azaz: nincs nagyhatalmi életcélunk. Holt tömeg, melyre apró paraziták ragaszkodnak esetleg, hogy kiéljék. Ósdi, elhagyott, meghalt elvek szerint élő szervezet, mely még mindig azt hiszi, hogy van bel- és van külpolitika és lehet befelé élni anélkül, hogy az ember kifelé tekintene és törekednék. Mi lesz ebből? Nem tudom, talán semmi, ebben az emberöltőben. De ha én Ausztria-Magyarország volnék, mindenáron törekednék arra, hogy magam is zavart csináljak a politikában. Akinek nincs föltett célja és mégis élni akar, az házsártoskodjék. Akkor a többi majd törí a fejét és kitalálja, mivel lehetne lecsendesíteni s amivel lecsendesítik, az lenne azután a mi politikai életcélunk.

S—r.

Mindenkit különbség nélkül ingerel a közeli haszon; de csak nagy lelket indít a távoli jó.

Schiller.

*

Közdolgokban szoros igazságot szólani s tenni, bár ezren vegyék is kedvetlenül, el nem engedhető kötelesség.

Kölcsey.

*

Valakit — ha csak nem szeretőnk — szembe dicsérni jelentemást, mint azt hiúságról vádolni?

Rousseau.

*

Semmi sem oly megvetendő, mint a nagy tömeg lelkiülete.

Seneca.

Lenau költeményeiből.

A tölgyes.

*A szent, komor tölgyesbe léptem,
Hol virágos bozót alatt,
Mint gyermekima a sötétben,
Suttogva kél a gyors patak.*

*És édes borzongás fogott el,
Csodásan zúg a lombzat,
Valami tiltkot tárna most fel,
Ami meg tudnom nem szabad;*

*Hogy mit remélhetek az égtől,
Mit szánt nekem dicsőt, nagyot —
De ekkor Isten közelétől
Megriadt és elhallgatott.*

Az ég gyásza.

*Sötélen száll egy gondolat az égen,
A vészterhes, nehéz felhőgomoly;
Mint a beteg baljós, álmallan éjen,
Ugy hánykolódik a szélvert bokor.*

*Bús, tompa dörgés hangzik most az égről,
Olykor hunyorgat mély, sötét szeme
— Igy hunyorít a szem, ha sirni készül —
S bágyadt villámot szór tekintete.*

*A pusztán lenge köd ereszkedik le
S hűs zápor kél a nádasból amott —
Az ég pedig, gyászában elmerülve,
Kiejtette kezéből a napot.*

Kún József.

A Kapossy-fiuk.

Irta: MALONYAY DEZSŐ.

Kapossy óbester közel járt a negyvenhez, amikor meghalt a felesége.

Kissé sápadt, törékeny, de áldott természetű fehér-nép volt, éppen az óbesternek való, aki nem türte az ellenmondást semmiféle formában.

— A tyuk ne okoskodjék! — dörgött a haragos kakas és a szelid tyuk híven engedelmeskedett.

Az asszonyka mindenben engedelmeskedett az urának és az óbester, — anélkül, hogy sejtelve lett volna róla, — mindenben úgy cselekedett, ahogy az óbesterné akarta.

De hát meghalt az asszonyka s az óbester bizonyosan főbe lövi magát, ha a gyerek nincs.

Volt egy gyerek, a hatesztendő János. Szakasztott az anyja: kissé sápadt, törékeny, de áldott természetű. »Mi lesz a nyavalyásból én nélkülem?!« — gondolta az óbester s elhatározta, hogy embert farag belőle. Mivel pedig ő semmit se csinált félig: nyugdíjba vonult; volt vagy ötszáz holdja a Bodrogrközben, — hazamegy gazdálkodni s a gyerekeknek él.

De az orvosok azt tanácsolták, vinné előbb a gyereket néhány hónapra, valahová napra, mert a gyerek mindegyre fázott és köhécsejt. Levitte Riminibe. Ott a gyerek összeszedte magát, az óbesternek pedig megtetszett egy feketeszemű talián özvegy s nem tölt belé hat hónap, feleségül vette a talián özvegycet. A gyerek mellé ugyis

kell valami fehérrép, »én csak nem törülgethetem az orrát!«

Az a talián asszony nagyon szép volt, annyi bizonyos, de olyan lusta, mint egy olasz délután. Keresztül szalmazsálat nem tett, elmélázott naphosszat s mosolyogni is csak a szemével mosolygott az óbesterre. Az óbester nógatta: »gyerünk már haza gazdálkodni, a Bodrogközbe, — de az asszony nem akart mozdulni a babérbokros Itáliából. Biztatta az urát: majd holnap...

Igy mult el másfél esztendő s e másfél esztendő Sorrentóban, abban a szállóban töltötték, ahol az esküvő után megszálltak. A János gyereket sütötte a nap a tengerparton, ami jót tett neki.

Végre jóllakott a komédiával az óbester s bizonyosan hazahozta az asszonyt, ha az asszony meg nem hal. Született egy kis fia, — az is szinte ott, a szálló erkélyén, ahol annyit üldögélt, — a fiu megélt, ő azonban e fáradságába beléhalt, a szép talián asszony, aki annyira nem szeretett mozdulni.

Most aztán sietett haza az óbester. Két gyerekkel. Gazdálkodni a Bodrogközbe...

Említettük már, hogy az ellenmondást nem türte az óbester semmiféle formában s a két gyerekből bizonyosan embert nevel, ha közbe nem jön, hogy ő is meghalt. Megmaradt vagy ötven-ötven ezer forint a két fiura.

Az egyik, a János — csöndes természetű, szorgalmas ember — már akkor orvos volt Ujhelyen. A másik, Pista, Pesten jogászokdott; nem volt ugyan még huszonnégy esztendő, de János kiadta a részét. (Az óbester Jánosra bízta a fiut.)

János dolgozott és élt takarékosan tovább. A Pista pedig... Neki a világnak s nem telt belé két esztendő: elverte az ötvenezer pengőt. De milyen gavallérosan! Más négyszer annyiból se győzte volna úgy, két esztendeig.

Udvarias, jókedvű, perfekt ur volt a Pista. Mindenki szerette, barátai éppen úgy rajongtak érte, mint a hölgyek; örökölte anyja ragyogó fekete szemét s apja daliás természetét. És még valamit az anyjától: ami csak egy parányit hasonlított komolyabb természetű munkához, attól ő irtózott, ösztönszerűleg, mint a menyét a sártól. Amig az apja élt: tanult, vizsgázott, mert apja úgy parancsolta, — de nagyon szerencsétlennek érezte magát; ahogy az óbester meghalt: tüntetés nélkül, olyan természetesen, mint ahogy természetes, hogy a bimbó virágok, amikor elkövetkezik a virágzás ideje, — abbahagyott minden munkát s többé az életben nem gyötörte magát ilyesmivel. Hogy el is fogyhat az ötvenezer pengő?... Hogy azután mi lesz?... Hogy miből él?... Kapossy Pista bizvást becsületszavát adhatta, hogy ilyesmire soha, egyetlenegyszer sem gondolt a két esztendő folyamán, — már pedig az ő becsületszavában fölösleges volna kételkednünk.

Az ötvenezer pengő elfogyott.

Akkor, — két vagy három ezrese maradt még, — foglalkoztatta néhány perczig az a gondolat: hogy is lehetne ezt a históriát eligazítani?...

Hamarosan elhatározta, hogy meglátogatja bátyját, Jánost, Ujhelyen. Az okos ember, — gondolkozzék az!

Este felé érkezett a kis városba.

Hihetetlen, hogy milyen ütött-kopott rozoga fiákkerek ácsorogtak a pályaház előtt. A bátyja legénylakásán is alig akadt egy olyan tisztességes kanapé, amin kedvére elnyújtózhatik az ember. De Pista a világért se érezte volna azt a jó Jánossal. Ugy tett, mint aki pompásan találja magát, meg volt elégedve mindennel s rágyujtván egy okos szivarra, azt a dohos szagot se érezte, amit bizonyosan a sok ócska könyv árasztott János szobáiban.

Mindenekelőtt ruhát cserélt. János segített neki kicsomagolni; alig tudott eligazodni a tömérdek kis

flakon, tárcza, bórdoboz, meg miegyéb közt, amivel teli van egy angol utitáska. Apróra megcsodálta Pista toalett-eszközeit s Pista élvezettel nézte az öreget.

Amikor az átöltözködéssel elkészült, kényelmesen hanyatt dőlt a kanapén, — feje alá gyurta utivánkosát, — s miközben körmeit reszelgette, beszélgetni kezdett. A világért se a maga dolgát, a János hadd beszélje ki magát előbb!

— No, öregem, hát mi ujság?

János készségesen elmondott mindent, ami vele történt két esztendő óta, sok, sok apróságot, ami pokolilag unalmas volt; azt sem titkolta, hogy meg van elégedve sorsával, szépen keres, öt-hat ezer forint az évi jövedelme, jó házai vannak, esténként pedig dolgozgat.

Pista bólintott, helyeselte János életmódját s az ellen se volt kifogása, hogy János Pestre vágyik.

— Mit akarsz ott, öregem?

Szerénykedve vallotta be az öreg, hogy tudományos ambíciói vannak s katedrára vágyik.

— Hát asszony dolgában, hogy álltok itt Ujhelyen?

János szinte elpirult. Végre bevallotta ezt is. Érdeklődik az öreg valami kis szöke fruska iránt... Erről sokat beszélt. A többek közt azt is mondta:

— Hidd el, Pista, nincs egyéb, csak a családi élet.

A magános ember életének, úgy szólva, nincs is központja, szétesik... stb.

Pista bólintott, hitte, helyeselte a János elveit s az is eszébe jutott: ejnye, ha tudtam volna, hogy bolondul az öreg, hoztam volna annak a fruskának Pestről virágot vagy egy skatulya kuglert!...

— Hát te Pista? — kérdezte János.

Pista ekkorra elkészült mind a tíz körmével.

— Én, öregem, nem tudom mit csináljak. Éppen azért jöttem hozzád. Találj ki valami okosat. Képzeld, elfogyott a pénzem.

— Ugyan, hát miért nem szóltál azonnal. Mennyi kell?

Milyen kedves az öreg! — gondolta Pista.

— Köszönöm, öregem, de nem úgy fogyott ám el. Egészen. Mind! — S fujt egyet, hogy úgy, mint az a füst.

— Már most mit csinálsz? — kérdezte János és látszott az arcán, hogy nagyon meg van ijedve.

— Sejtelmem sincs róla.

Ezt olyan nyugodtan, olyan őszintén mondta Pista, hogy Jánosban elhült a vér. De egyben imponált is neki az öcsse s ugyanekkor a buvárkodó orvos is érdeklődni kezdett: milyen különös pszikhéjú ember?!...

Néhány pillanatig hallgattak.

Aztán kezdte szerkeszteni az öreg az illető receptet:

— Baj, de nem olyan súlyos. Csak az utolsó szigorlatod hiányzik. Levizsgázol s rendben leszünk. Ügyvédi irodát nyitsz.

Pista bizonyos csodálkozással nézte.

— Dolgozunk, fiam, együtt!

— Édes öregem! — szólott hozzá vigasztaló hangon

Pista — Te úgy látszik, engem nem ismersz? Én nem tudok dolgozni... Biztosítalak — ismételte s nem is mosolygott — én igazán nem tudok dolgozni.

— Különös...

Aztán Pista megmagyarázta, mennyit szenvedett, amig tanulnia kellett s amikor azt mondta, hogy inkább főbe lövi magát, de nem kinlódik, János megértette a helyzetet és meggyőződött, hogy minden prédikáció hiába: ez az ember főbe lövi magát, ha dologra fogják. Az eset olyanforma, mintha beállítana hozzá egy tüdővész, mondván: uram, segítsen rajtam, én tüdővész vagyok... És ő az orvos, ahelyett, hogy gyógyítani kezdené, rátámadna: legyen az ur egészséges!... Ez nem módszer. Az orvos tegye meg azt, amit tehet.

Igy okoskodott János. Öcscséhez pedig így szólt:

— Itt maradsz, Pista, nálam. Élsz, ahogy neked tetszik. Amim van, azt megfélezzük.

— Szó sincs róla, öregem! — s úgy kipirult, mintha arczul ütötték volna. — Csak nem képzeled, hogy el-tartatom magam?! Nem alamizsnáért jöttem! Teringettét! Milyen szamar vagyok! Gondolhattam volna, hogy ide lyukadok ki veled, amilyen jó bolond vagy!

És nem akart többet hallani se a dologról.

Rájuk virradt, amig végre János kapacitálni tudta. Roppant makacs egy beteg volt eleinte Pista! A derék orvos elővette minden okosságát; végre könyörgött neki, úgy marasztotta.

— Nincs jogod Pista ahhoz, hogy főbe lödd magad.

— Ugyan?

— Nincs. Amig én élek, nincs. Azt akarod, hogy teljes életemben vádoljam magam?... Te nem oszتانád meg velem a vagyonodat?

— Hisz' te meg akarsz nőszülni!

— Én?

— Hát az a szőke leányka, akit az imént emlegettél?

— Ugyan! — tagadta János. — Házasságról egy szót se szóltam.

— Hát a családi élet?

— Ketten leszünk, s minden szépet kitalált, hogy milyen kellemes lesz az életük kettesben...

Pista végre engedett. Inkább csak azért, hogy Jánost megnyugtassa. Bizonyosat nem ígért. Véglegesen nem kötötte le magát, de annyiba mégis beleegyezett, hogy egyelőre Jánosnál marad. Utóvégre, ennyi szíveséget nem tagadhatott meg a bátyjától! Azután... majd meglátjuk! És maradt.

Kényelmesen berendezkedett. Későn kelt, későn feküdt, kifogástalanul öltözködött s úgy eltelt egyik nap a másik után, alig vette észre és soha sem értette, hogy jut némely embernek annyi ostobaságra ideje, ha reggel fürdik, a körmeit rendben tartja s átfutja délután a hírlapjait? Megható volt, hogy mennyi gyöngédséggel viselkedett bátyja iránt, hogy mondott le költségesebb szokásairól, hatvan-hetven krajczáros havannái helyett harmincz krajczárosokat szítt s éppen olyan élvezettel, — soha terhére nem volt Jánosnak, ügyelt, hogy egymás függetlenségét ne zavarják. Látogatásokat nem tett Ujhelyen, alapjában utálta azt a kíváncsi kis várost, de ezt se érezte Jánossal: mint egy unatkozó herczeg, aki a maga jószántából lemondott rangjáról, udvartartásáról s az uralkodásról és egyszerű visszavonultságban tölti napjait. Szíves elnézéssel vette János apró praktikáit, aki gyógyítani akarta s ébresztgette benne a hűdött munkakedvet.

Szegény fiu — gondolta, a véle született tapintat sugallatával Pista, — minek rontsam a kedvét!... És úgy tett, mint aki érdeklődik.

— Pompás tanulmány! — állított be hozzá János, valami vastag könyvvel s magasztalta azt szaporán.

Ahá! — gondolta Pista; magában mosolygott János naiv ravaszágán és éjjeli szekrényére helyezte a könyvet, hogy jó, majd elolvassa.

Egyszer meg azt találta ki János, hogy a botanizálásnak nincs párja! Pista néhányszor el is kísérte ilyen salátagyűjtő kirándulásra. A csillagászatot is próbálgatott szerencsét János, — Pista abban se gátolta s nagyon érdekesnek találta a csillagászatot. Majd meg valami esztorgályos-műhelyt rendezett be János, — Pista is babrál-gatott olykor a műhelyben az öreg kedvéért s biztatta, hogy nagyon kellemes ostobaság.

— Igazad van, János! Neked jót tesz, ha nem gubbasztasz örökké a könyveid mellett s ilyesmivel is szórakozol.

— De az istenért, Pista, hát nem unatkozol?!

— Én!? — csudálkozott Pista.

Egyszer azt ajánlotta öcscsének:

— Pista! hátha megnősülnél?

— Mit képzelsz!? Eladjam magam? Feleségemet nem tudnám eltartani s csak nem gondolod, hogy a feleségemmel tartassam el magam?...

— Igazad van — hagyta rá János, mert azt vette észre, hogy Pista gyanakodni kezd.

Nem is titkolta gyanuját.

— János! légy hozzám őszinte! Terhedre vagyok?

— Ugyan!

És János mentegetőzött s kis hijja, hogy Pista akkor ott nem hagyta. János azonban kimagyarázta a dolgot.

— Bevallom, némileg az önzés szólott belőlem. Én afféle jó háziállat vagyok. Szeretem a gyerekeket s mi az ördög. Lásd —

— Nősülj meg öreg! — biztatta Pista.

János úgy nézett rá, mint betegjére, aki operálás közben megkarmolja az orvost. Szegény fiu, ennek sejtelve sincs, hogy amit keresek, az most is alig elég!... Egy nyári fürdőzése (mert János rávette Pistát, hogy nyaranta néhány hetet valamerre a tengerparton töltsön) annyiba került, mint egy család.

— Én? — mosolygott János. — Arról szó sincs.

Nem értek én az ilyesmihez. Azért ajánlottam neked. Ugy azután én lennék nálatok s rontanám a fiaidat. Lásd, milyen önző vagyok. De hát ne beszéljünk többé róla.

Igy mult el tiz-tizenöt év. János meggyőződött, hogy az ő betege gyógyíthatatlan.

János időközben professzor lett, Pestre hurczolkodtak, — Pista már akkor úgy megszokott Ujhelyen, hogy kissé bizony terhére esett a változás, de nem panaszkodott, — s János dolgozott szorgalmasan tovább. Amennyivel többet keresett, annyival többbe is került a pesti élet. Pistának voltak kikerülhetetlen társadalmi kötelezettségei Pesten: kaszinó, látogatások, kocsis s mi egyéb.

Egy este jó hírrel érkezett haza Pista.

— No öreg! nagyot ugrasz!

— Mi az?

Pista — mert nagyon jó szíve volt — előre élvezte: mekkora örömet szerez ő most a bátyjának, szegénynek.

— Találd ki!... Képzeld, egy kis leányt fedeztem föl!

— Egy kis leányt!?

— Szőke. Eppen a te guszthusod. Remek hangja van.

— Színész nő? — kérdezte még nyugtalanabban

János.

— Még nem. De fényes jövője volna a színpadon, annyi bizonyos.

És vidáman, mint aki pazarul meg akar jutalmazni valakit, aki megérdemelte a jutalmat, — bátyja vállára csapott s úgy mondta neki, szeretettel nézve szemébe:

— Mit szólnál hozzá, öreg, ha feleségül venném a kicsikét?!... Szerencsére szegény leány. Nincs semmije.

Várta, hogy János hálásan borul a nyakába.

De nem. Nagy szemet meresztett az öreg s kis hijja, hogy ki nem tört belőle a méltatlankodás. Hát ez már mégis abszurdum!

De uralkodott magán s megint a bölcs orvos mindent megértő, tehát mindent meg is bocsátó szemével nézte öcscsét, gondolván: alapjában véve milyen boldog ez a szerencsétlen fiu!... És ezt részben nekem köszönheti. Meggyógyítani nem tudom, de arról sejtelve sincs, hogy milyen halálos beteg. Ha én nem vagyok, elzüllött, vagy elpusztult volna már régen...

Pista észrevett valamit. Kedvetlenül — s némi nehez-
telés is rezgett a hangjában — mondta:

— Öregem, magad ajánlottad néhány év előtt, hogy
nősüljek meg, különben biztosítalak, soha eszembe se jutott
volna. Neked akartam örömet szerezni — tette hozzá
halkabban. — De ha félted a nyugalmadat, ne beszél-
jünk róla.

Visszavonult szobájába.

János aztán könyöröghetett neki hetekig.

Pista csak apránkint engedett. Csak apránkint vál-
toztatta meg elhatározását, hogy: jó no!... nem bánja...
talán...

Végre kijelentette:

— Legyen meg a kedved. Talán mégis feleségül
veszem azt a kislányt. Bizonyosat ugyan még nem ígér-
hetek, véglegesen még nem kötöm le magam, de beszél-
hetünk a dolgról. Majd meglátjuk. Azt látom, hogy neked
nagy kedved van hozzá, mi?!

Csakugyan, János valósággal ábrándozott esténkint
s olyan meghatottan beszélt a családi életéről: a gyerekek
s mi az ördög...

Pista mosolyogva hallgatta s eszébe jutott, hogy
éppen így beszélt az öreg tizenöt esztendővel ezelőtt, Uj-
helyen, amikor azt a szöke fruskát emlegette.

— Hidd el, János — mondta az öregnek — nincs
is egyéb, csak a családi élet. A magános ember életének,
ugyszólván, nincs is központja, szétesik... stb.

János bólintott.

Pista pedig véglegesen elhatározta, hogy mégis fele-
ségül veszi hát azt a kislányt és megelégedetten gondolta
el, hogy lám, milyen örömet szerez ő most az öregnek!

Krónika II.

Papok tükre.

— aug. 8.

Ugy tetszik, a hazai sajtó külügyérei, akik a héten
általában oly sok dicséretet tudtak Combes-ról és oly nagy
megelégedéssel szemlélték a francia szerzetesek és társ-
nők, az apácák kiűzetését, iskoláik bezárását: noha a
távolba néztek, mégis valójában kissé nagyon is közeli
dolgokat láttak. A tükör, melyet beállítottak, más képet
mutatott, mint amelyet a czimirás ígért és ami az ítélet-
mondást illeti, mintha valami tévedés lett volna a személy-
ben. A francia papokról szóltak, de mintha inkább a
magyar papság viszonyainak ismerete irányította volna
őket. Holott a francia papság ugyancsak különbözik a
miénktől. Bizonyos, hogy a katolikus egyház nem hiába
viseli az egyetemes nevet: szervezetében, céljaiban, szel-
lemének lényeges és fő vonásaiban nincs különbség a
különböző országok szerint; de conditiója, hatalmi esz-
köze, következőleg eleven ereje más és más mindenütt
és ebben a részben ég és föld a különbség a mi
papságunk meg a francziáké között. Nálunk az egy-
házfejedelmek majdnem csakugyan fejedelmek, oly nagy
a hatalmuk és a mi szerzetesrendünk meg a mi plé-
bánosaink a boldog gazdagság ölében helyzetük kö-
vetkezményéül nem szükkölködnek befolyás nélkül sem.
Franciaországban azonban a papság szegény, tekintélye
fogyatékos, ami befolyása van, azt az egyes hívek szerint
kell számbavenni, nem pedig — mint nálunk — hogy a

társadalom egészére irányuló erők között volna rangja és
emellett — ami nem kevésbé fontos különbség — Rómá-
tól függetlenebb, mint bárhol másutt a világon. Egy magyar
megyés püspök mindenféleképp nagyobb ur, mint öt főispán,
ellenben a francia püspök hatalma messze mögötte marad
annak, amivel a köztársaság kormánya a préfet-t ruhazza
fel; a mi paróchiáink vidám jóllét enyhe fészkei, a francia
plébános ellenben úgy szerepel, mintha felesleges volna,
hogy él a világon. Az idegen, ahogy a vasut beviszi
Franciaországba, a hirtelen változás miatt szembeszökő
élességgel látja, hogy mily szegények a vidéki francia
papok. Mily kopott a ruhájuk, mily elnyomottság minden
mozdulatuk és mily ellenségesek a pillantások, melyek
végigsiklanak rajtuk. És Párisban még rikítóbb a szegény-
ségük. A bourgeois megvetően nézi őket boltjának ajtajá-
ból, az utca népe csufolódik velök és ők alázatosan,
meglapulva osonnak az emberárban. Bizonyos, hogy még
mindig vannak Franciaországnak vidékei, hol a pap
teljében élvezi a nép bizalmát, a kastélyok pártfogását;
de általában mégis a kivetettek rendjébe tartoznak. Nálunk
papnak lenni mindenféleképp lehet *carrière*; Franciaország-
ban csak a hit glóriája csábíthat — és már ez fontos
utbaigazítás arra nézve, hogy micsoda emberanyagból
regrutálódik ott a klerus — az pedig, hogy a francia
papság szegény és elnyomott, elveszi veszedelmességének
hegyét.

Igaz, hogy a szigorú hazai bírák hivatkozhatnak a
francia sajtóra és a francia kormányra, mely nem
kevesebb festi szörnyüségnek a francia klerust. Gam-
betta óta még mindig a *Le cléricisme c'est l'ennemi*
a jelszó és ezzel kürtölik tele a világot. Ámde ez politika,
a politika pedig tudvalevőleg a hangos kiabálás és a csön-
des cselekvés mestersége. Nagy követelések és kicsi
kiegyezések, amikor a vészkiáltások csak a karzat számára
valók, mignem a felek meg nem alkuszak. A közvetlen
érdekelteknek tehát szokásjog és czélszerűség a nagy
lárma, a nyilvánosság előtt való rikító színezés; de miért
legyünk mi is naív nézők, miért ülünk fel az agitációs
szaválásoknak? Annál kevésbé, mert ime, Franciaország
legelőkelőbb szellemeinek egy jó része is ott van az ellen-
kező táborban. Franciaország szellemi elite-je ma erősen
rokonszenvezik az egyházzal és a legkitünőbb nevek egész
csomója olvasható a papok falragaszain. Igaz, hogy ellen-
súlyozásul mindegyik név mellé tehetnénk egy másik
hasznos értékű nevet a másik táborból, valamint az is
igaz, hogy Lemaître, Bourget vagy Brunetière klerikalis-
musa, az eredetet tekintve, bizonyos fokban más okok
következménye, mint a dolgoktól megérlelt meggyőződésé:
inkább nagy adag *parti pris*-nek az eredménye, semmint
teljesen a nyomós vizsgálódásé. A bibliai példaszó az
apákról, akik egrest ettek, úgy hogy fiaiknak is belevásott
a foguk, fejezi ki a lelkek e fordulását is. A fejlődés
biológiájának kutatása visszavezet Taine-hez és Renan-
hoz, akik addig hirdették az *odi profanum vulgus* tanát,
míg utódaik szelleme megtelt a tekintély szükséges voltá-
nak meggyőződésével. Az akadémikus tiltakozás, melylyel
a mesterek az egyén szabadságát védték a tömeguralom-
mal szemben, gyakorlati propagandát eredményezett, mely

a köztársasági szellemmel ellenkező iránynak állott a szolgálatába. Ámde habár a pártállás e megválasztása inkább negatív motívumok következménye, habár a klerikalizmus egy csomó fényes elméjü harczosa talán nem annyira azért csatlakozott a papsághoz, mert ez az igaz és helyes eszmék letéteményese, hanem inkább, mert ez a kormányon levő szellem ellenszelleme, mégis, nem lehet oly röviden napirendre térni az oly áramlat helyes vagy helytelen volta fölött, amelynek ily emberek tüzik fel a színeit. Aki az ördöggel cimborál, azt bizonyára elviszi az ördög és úgy lehet, hogy a francia klerikalizmusnak ez ideológus apáktól leszármazott fegyvertársai más következtetések elé sodródnak, mint amely célokat maguknak kitűztek; de ha az eljövendő vagy eljöheto pozitív eredmények tekintetében kétséggel lehetünk is a doktrinák érdeme felől, ami a negatív részt: a köztársasági radicalizmus szellemére alkalmazott kritikát illeti, az erősebb megfontolást igényel.

Abban t. i. igazuk van a tiltakozóknak, hogy a köztársaság, mely a szabadság jegyében született, sok részben elnyomja a szabadságot. Bizonyos, hogy ez nem a köztársaság bűne, hanem általában minden kormányformáé, mert minden rendszer csak más lehetséges rendszerek kárával tudja magát fentartani, valamint az is kérdés, hogy kívánatos-e valóban az a szabadság, melynek a köztársaság ellenszegül? Miután minden kormány szükségképpen bizonyos szabadság-megszorítással jár: e szükség-szerű rosszból nem az-e a legkevésbé rossz, ami a köztársasággal kapcsolatos? Ennek a kérdésnek az eldöntése dönti el azt a kérdést is, hogy kiterjeszhető-e az állami zsarnokság az oktatásügynek olyan megrendszabályozására, amilyent a francia kormány a szerzetesrendek iskoláinak tekintetében végez? A köztársaságnak, a maga tétele szempontjából igaza van, ha nem tűri meg azokat az iskolákat, amelyek nem egyeznek a neki való szellemmel; de nem ok és igazság nélkül való az az érvelés sem, mely a szabadság nevében úgy állítja fel a tételt, hogy az államnak kötelessége az oktatásról gondoskodni, a tanulásra alkalmat adni; de vitás a joga, hogy a tanítást a maga céljai szerint megnyirbálhassa. Mert bizonyos, hogy ez belső megháborítása az egyén jogainak; de ime, hogy visszatérjünk a főntebb mondottakhoz, habár nincs is kétség, hogy ez a megháborítás önmagában sérelmes, az elbírálása nem a saját mivoltától, hanem annak a rendszernek az érdemétől függ, amelyhez kapcsolódik. Viszont azonban következményei is visszaháromolnak a rendszerre és ebből a szempontból, úgy lehet, a szerzetesrendek iskoláinak bezáratása talán nem is olyan győzelme a köztársaságnak, mint amekkorának hirdetik. A politikát a kölcsönös engedmények malmában őrlik, de a francia kormány ezuttal nem volt hajlandó engedményekre, hanem karakán kiméletlenséggel érvényesítette erejét. Holott talán czélszerűbb lett volna gyöngébbnek mutatkoznia és lassabban dolgozni. Ugy tűnik fel, hogy bár csak azt tette, amit helyzete megkíván, kicsit tulságos mohósággal járt el és az összeütközés közte és az egyéni szabadság princípiuma között kissé tulságosan heves volt. Ezért pedig alighanem fizetni kell: egyelőre azzal, hogy a papok nép-

szertüebbekké váltak Franciaországban, mint eddig voltak. A szegénységhez, amely eddig befelé erősítette őket, megkapták az üldözöttek keresztjét, ami kifelé gyarapítja a hiveket, és ami annál jelentősebb, mert ha ma csendesül is a világ, Franciaországban ez még nem jelenti a küzdelem feladását. A katolikus egyház meghátrál, de nem szokott lemondani, legfeljebb vár, mert úgy tartja, hogy neki nem sietős, ő várhat.

Interim.

Elmulás . . .

*Én istenem, ha annyi volna csak:
Behunyni a szemet és lélegzeni mélyen,
Aztán eltűnni a mindenség éjjelében,
Mignem fölénk könnyek patakzanak;*

*Ha arra kéne gondolni csupán,
Hogy titkos lény itél a földön túl, felettünk,
S mérlegre jut minden bollaunk, csunya tettünk:
Még vágyódnám az elmulás után.*

*De tudni bizton, ami jönni fog,
Hogy testünk, mely virult és örömben égett,
Melynek gyönyöre, kinja szent titok:*

*Elromlik, széthull, férgek élke lesz . . .
Mit bánom én, akármilyen sorsra jut a lélek!
Az én szememben ez a szörnyű, ez . . .*

Erdős Renée.

Excentric.

Irta: SCHNITZLER ARTUR.

Ott ülök tegnap a kávéházban, mikor egyszerre csak megszólal valaki a hátam mögött: »Ah non — ça — soha többé!«

Föl se kellett tekintenem; a Guszti volt. Szép és elegáns volt, mint mindig. Azzal a csodálatos nemtörődömséggel, melyet titokban annyiszor megbámultam nála, leült az asztalomhoz, velem szemben, anélkül, hogy sárga felöltőjét, mely az egyik vállára volt dobva, letette volna. Kerek kis fekete kalapját, melyről később még szó lesz, mélyen lehuzta a szemére s magához intette a pinczért, aki egy tekeasztalra hasalva ujságot olvasott. Megjegyzendő ugyanis, hogy reggeli félhárom volt május havában, s mi voltunk a legutolsó vendégek.

A pinczér gyorsan ott termett.

— Jó estét, Witte ur!

— Mit jóestézik — nom d'un nom — talán csipkedni akar? Hozzon inkább valami harapni valót, meg italt.

— Talán piccolo fekete tetszik, Witte ur, vagy cognac?

Guszti komoran végignézte a pinczért.

— Téved, kedves barátom. Hozzon két szardíniát, két lány tojást, kemény pohárban, egy sonkás kenyeret s egy üveg sört.

A pinczér elkarikázott. Guszti kivette az ujságot a kezemből s a szomszéd asztalra dobta.

— Én is itt vagyok, jegyezd meg magadnak.

— Látom — mondám derülten. — Honnan jössz oly későn.

— Honnan? — mondá Guszti s fájdalmasan démoni pillantást vetett rám. — Ilyet sohse kérdeznék az embertől reggeli három óraker, ha nincs frakkban. De te mindig svihák voltál s az is maradsz — mondá, minden áron a Mitterwurzer modorát igyekezvén kopirozni. — Svihák, svihák.

Nem szóltam semmit, fölvettem egy ujságot s olvasni kezdtem. A lapról nemsokára különös melegség áradt felém, azután a Charles Weinberger operettjéről szóló színházi hír elkezdett sárgulni, majd feketedni, majd pörkölődni, végül pedig a folt közepén egy égő cigaretta ütődött át. Nem nagyon mulattam rajta, mert hosszú ismeretségünk ideje alatt Gusztitól eléggé megszokhattam az ilyen vicczeket.

— Nincs szükséged valami jó tanácsra? — kérdezte hirtelen.

— Kérlek — mondám udvariasan.

Guszti rám nézett s nyomatékos hangsúlyozással mondá:

— Mindenkibe beleköthetsz, fiam, csak excentric-énekesnőbe ne.

— Persze, persze.

— Mindenkibe, virágárus-lányokba, Romániából egyedül ide utazó asszonyokba, csizmaványolónékba, kéményseprőnékbe, kóristánékba, dernières des dernièresbe — mindenkibe fiam, de excentricbe a világeért se.

Ráhagyttam. A pinczér hozta, amit Guszti rendelt s barátom falatozni kezdett. De az első korty sör után tovább kotyogott.

— Az ily teremtményekkel szemben az ember teljesen tehetetlen. Ez a legborzasztóbb. Majd megmagyarázom neked. Az ember megverekedhetik a jóbarátjával, ha a szeretőjénél csipi, a fölületes ismerősét pedig ilyenkor lelőheti, az idegent pedig, ha csak nem valami urféle, egyszerűen elveri. Mindezekben az esetekben tudja az ember, hogy mint viselje magát, mert normális emberekkel van dolga. No de hogy mit kellett szenvednem az első pillanattól fogva, hogy Mademoiselle Kitty de la Rosière megismertem, egészen — s itt kivette zsebóráját s maga elé tette — ezelőtt egy óráig!...

— Jó éjszakát — mondám s fölálltam.

— Ohó! Pinczér, zárja csak be az ajtókat.

— Azonnal kéremássa — mondá a pinczér, ki majd annyi vicczel volt kibélelve, mint Guszti.

Az ajtóhoz sietett s bezárta.

— Most ül le fiam — mondá Guszti — s olyan históriát fogok elbeszélni, hogy megremeg bele a csonod-velőd. *Les amours de Monsieur Auguste Witte et de la très-jolie Kitty de la Rosière*... Henrik, egy virginiát.

S behuzódott a sarokba, hogy az ablakpárkányra könyökölhessen. A kerek kis kemény kalap, melyről alább még szó lesz, még mindig a fejbubján volt s a felöltő a vállán lógott. Szóval érdekesebb volt, mint valaha. Ropant környékezett az álom s az a remény tartott ébren, hogy Guszti valami blamázt fog elbeszélni.

— Megcsalt.

— Ne mondd — válaszoltam kellemesen meglepetve.

— Csak nem fogsz oly izléstelennek tartani, hogy ezt neked úgy mondom el, mint valami különösséget. Elképzelheted, hogy el voltam erre készülve, de kezdetben mégis azt reméltem, hogy nem fog ennyire jutni a dolog. Én az én szépemet (néha a régi iskola jelzőit szerette használni) sohasem szoktam szokatlan órában látogatni meg, sohasem olvasom el az asztalon véletlenül hagyott leveleit; nyomban eltávozom, ha valami helyiségben

a szomszéd asztalnál idegenek róla kezdenek beszélni s ha az óvatossági rendszabályok daczára mégis a fülembe jut valami, hát akkor egyszerűen nem hiszem. De Kittynél mind ez az elővigyázat csődöt mondott. Emlékszel-e még Little Pluckra?

— Arra a kis szörnyetegre? Hogyne!

— Ugy látszik, hogy Kitty nem tartotta annak. Előre kell bocsátanom, hogy valami két hétig határtalanul boldog voltam Kittyvel. Az előadás után minden este meg szoktam látogatni. Tizenegy óraker kezdődött az ő föllépte, éjfélután egykor pedig az enyém. Mindig nagyon szívesen fogadott. Azon az estén sem állapodtunk meg más programmban.

— Melyik estén?

— Amelyiken Little Plucknak, ennek a kis szörnyetegnék (harmadfél láb magas s 18 vagy 59 esztendő) volt az első föllépése. Benyitok Kittyhez, szokásom szerint pont egykor, s kit találok ott?... Little Pluckot — hogy is mondjam csak — a lábainál ült. Torkomon akadt a szó. Bár a jelenet minden kétséget kizárt, mégis vártam tőle valami megváltó szót. Ha többet nem, csak ennyit: »tévedsz barátom...« De Kitty nem mentette magát. Rámnézett nagy szemeivel s ezeket az örökké feledhetetlen szavakat mondta: »n'est-il pas drôle?« Az első pillanatban viszkedni kezdett a tenyerem, mert hiába, bizonyos ösztönök nagyon belénk vannak sülvé, de mikor ránéztem Little Pluckra, erre a nevetséges figurára, akinek a groteskségét szó le nem írhatja, elszállt a haragom s azt gondoltam magamban, hogy egy törpét sem el nem döngethetek, sem meg nem verkedhetem vele. Nem tehetvén mást, röptében elkaptam a Kitty megjegyzését s én is ismételtam: »bien drôle! bien drôle!« Biccenttettem egyet a fejemmel s mosolyogva távoztam.

— Ma történt ez veled?

— Hogy ma-e? Van vagy két hónapja. Megbocsátottam neki s pár hétig megint boldogok voltunk egymással.

— Little Pluckot szerződtették? — kérdeztem sardonicus mosolylyal.

— Értem a sértő czélzásodat, mondá Guszti: de biztosíthatlak, hogy Little Pluckot, bár egész hónapon keresztül föllépett Ronachernél, Kitty sohasem fogadta, ha én is nem voltam jelen. Sőt utolsó föllépte alkalmával Little Pluck tiszteletére kis fête-et is rendeztem Kittynél s bár oly részeg volt, mint egy disznó, mégis oly illedelmesen viselte magát, hogy Kittynek megengedtem, miszerint bucsuzásul megcsókolja. Másnap elutazott Triesztbe, kikisértük a vasúthoz s Kitty sirt. Én persze inkább örültem, hogy elment. De, mint tudod, Ronachernél a program változni szokott.

— Aha!

Mikor ezt kimondtam, nem lehetett valami nagyon hízegő az arcom kifejezése Gusztira nézve, mert tréfából ugyan, de mégis nem minden boszuság nélkül vágott hozzám egy zsemlyét. Visszatettem a kenyérkosárba, Guszti pedig folytatá:

— Little Pluck után oly szám tünt föl a programmba, mely általános csodálatot keltett. Az élelmes igazgatóság (hogy az ördög vitte volna el), *The two Darlingot*, a tibeti óriásokat szerződtette, a legmagasabb testvérpárt, akit valaha láttam.

— Ketten voltak? — kérdeztem minden utógon-dolat nélkül. Guszti valószínűleg mégis félreértette, mert gazembernek nevezett.

— No de körülbelül helyes nyomon vagy. Aznap este, mikor *The two Darling* először föllépett, szokásom szerint Kittyhez mentem. Mit mondjam tovább?... A két óriás közül csak az egyik volt nála, de ez ki-elégített.

— Téged — mondám akkora cinizmus, hogy magam is megrémültem tőle.

Gusztí kezdetben rám bámult, azután föluggrott s mozgó ajkai valami rettenetes káromkodásra kezdtek készülödni. De elfojtotta (mert az olvasó talán már eddig is észrevehette, hogy Gusztí a finomabb körökhöz tartozott), visszaült a helyére s resignáltan folytatá:

— Kitty nem vesztette el a lélekjelenlétét. Az óriás rám pislogott s kezdetben zavart volt, de mikor észrevette, hogy Kitty nem jön ki a sodrából, könnyebb oldaláról vette a dolgot, elkaczagta magát, ami körülbelül úgy hangzott, mint egy távoli menyörgés, s így szólt hozzám: »Good evening, Sir. J am very glad to see you. What can J do for you?« Nem tagadom, kezdetben nagyon közel voltam ahhoz, hogy megpukkadjak, de még idejekorán föltolult az emlékezetembe, hogy mily mutatványokat láttam az imént, alig két órával azelőtt. Mind-egyik Darling két-két embert emelt a levegőbe egyszerre, vasrudakat tördeltek s három mázsás golyókkal labdáz-
tak. Elnyomtam tehát boszuságomat s Kityyt oly pillantással mértem végig, amelynek jelentőségét valószínűleg nem jól fogta föl. Mert ahelyett, hogy magát mentegette volna, így szólt éktelen nyugalommal: »Tu sais, mon chéri, je ne comprends pas un mot de ce, ce qu'il dit«. — Hát ez már a nálam birkábtürelmü embernek is sok lett volna. A vérem forrt, s éreztem, hogy ennek a jelenetnek nem jó vége lesz. Köszönés nélkül távoztam.

— Ó te mamlasz!

Gusztí folytatá, nem is hederítve e hízogó jelzőre.

— Mikor Kityyt másnap meglátogattam, jobbkedvű volt, mint valaha. Sokkal tapintatosabb voltam, hogysen a tegnapi kinos jelenetet fölhoztam volna, ő meg nem is látszott emlékezni rá. Talán abba képzelte magát bele, hogy nem is volt igaz, csak álmodta. Kitelik tőle. Az aszszonyok kitanulhatatlan talányok. Csak az bizonyos; hogy másnap jobban szeretett, mint valaha. Azon az estén ismét Ronachernél ültem egy páholyban, *The two Darling* me-
gint fellépett, s mivel úgy hasonlítottak egymáshoz, mint egyik tojás a másikhoz, halavány sejtelmem sem volt, hogy melyiket leptem Kityynél. Azt hiszem, ezt Kity sem tudta meg soha, de ez most tout égal. Annyi szent, hogy attól kezdve Kitynek a két óriáshoz való viszonya tisztán kartársi viszony volt.

— Milyen volt? — kérdeztem oly dühösen, hogy az ablaktáblák belerezzentek.

Gusztí zavartalanul folytatá tovább.

— Sohasem találtam őt többé egyedül Kityynél. Előadás előtt nála szoktak teázni s engem is meghívtak néha. Miután az óriások egy kutya szót nem értettek francziául, Kitynek pedig az angolról nem volt fogalma, ugyszólván a tolmács szerepét játszottam köztük.

— Hát mikor te nem voltál fönt, akkor hogy értették meg egymást?

Gusztí rám nézett, azután méltóságosan folytatá:

— Akármilyen ártatlan pofát vágsz is, engem meg nem csalsz. Tudom, hogy ezzel a kérdéssel csak Kityyt akarod gyanusítani. Annyit mondhatok, hogy azon jelenet óta soha semmi okom sem volt Kityben kételkednem. Legalább az óriásokat illetőleg nem. Szeszély volt tőle, s istenem, nekem is megvannak a magam szezélei. Én sem tudom, hogy egy óriás hölgygyel szemben hogy viselkedném. Biztosítalak, hogy *The two Darling* olyanok voltak, mint a gyerekek. Egyszer éppen akkor mentem föl, mikor Kityvel labdáz-
tak... az egyik óriás a szoba egyik sarkában állt, a másik a másikban... vagy megfordítva, mert a ficzkókat sohasem tudtam egymástól megkülönböztetni — s Kity a teázó-asztalon keresztül hol ide, hol oda repült.

Gusztí hülye mosolylyal ábrándozott el ezen az emléken, de aztán egyszerre elkomorodva folytatá:

— Tegnap volt az utolsó föllépésük. Ma reggel hatkor Kityvel együtt a vasúthoz kísértük őket. Hihetetlen föltűnést keltettünk a perronon, különösen akkor, mikor *The two Darling* abroszokkal intettek bucsut a coupé ablakából. Kityt fiákeren vittem haza. Meg kellett vigasztalnom s ezért oly hálásnak mutatkozott, hogy csak délfelé vetődtem be a hivatalomba. Ha meggondolom, hogy ez ma reggel történt... s mi minden megváltozott azóta!

— Többi közt mindenestre a Ronacher programja is — mondám gyanutlanul.

Gusztí úgy bámult rám, mint egy haldokló szarvas.

— Hát persze. A közönség változatosságot követel.

— Mi volt az? — kérdeztem ártatlanul.

— *The Osmond Troup* — mondá Gusztí elpirulva.

— Hányan voltak? — kérdeztem szorongva.

— Heten.

— Heten — ismételtém derülten.

— Nem titkolom előttem, hogy már az előadás alatt is balsejtelmek kioztak — mondá Gusztí nyugodtan. — Az Osmondok hihetetlen ügyességű emberek, roppant szellemesek és borzasztó muzsikálisak. Ujat ugyan nem produkáltak, de ezt aztán sokkal virtuózában, mint bárki. Hiszen tudod, hogy miféleket szoktak előadni: pokoli lármával karikáznak be, bukfenczeket vetnek, pofon verik egymást, az asztalnak letörik a lábát s a Tannhäuser-indulót fujják el rajta, vagy beleülnek a bársony kar-
székbe, s fölhangzik alóluk a marseillaise. Mikor a ficzkókat így működni láttam, à conto is féltékenység kezdett gyötreni, mert Kityvel való eddigi tapasztalataim semmi kétséget sem hagytak fönt az iránt, hogy a mai éjszaka ismét kellemetlen meglepetést tartogat a számomra. De azután egy jóságos gondolat vigasztal, békességgel töltött el, mondhatni megnyugtatót. Valamennyi jól megtermett ficzkó volt, nem voltak sem óriások, sem törpék, hanem olyan emberek, mint akár te vagy én.

Meghatva hajoltam meg.

— Ez esetben nem kellett semmire sem tekintettel lennem. Mind a hét ficzkót nyugodtan agyonüthettem volna anélkül, hogy nevetségessé tegyem magam. Az előadásnak éjféltkor volt vége. Tizenkettőtől egyig sétálni mentem abban a reményben ringatódva, hogy most az egyszer Kity szobáját zárva találom. Hiu remény volt; nem volt bezárva, csak betéve, s bent kaczagást, ficzánkolást hallottam. Mint ahogy jól sejtet, a hét közül az egyik nála volt.

— Valószínűleg a karmester — mondottam bambán.

— Honnan a fenéből tudhattam volna ezt. Ronachernél valamennyien bemázolva s kosztümösen léptek föl, amit nem állíthatok arról az egyről, kit a nyomoruálnál találtam. Mint ahogy vártam, csinos fiatalember volt, akár-csak én (rólam már nem beszélt). Kity, ez a megfoghatatlan talány, rám nézett, s szeretetreméltó mosolylyal mondá: »Si je ne compte pas mal, c'est la troisième fois«. — »Et la dernière, je t'assure«, — mondám neki oly hangon, aminőt még bizonyára nem hallott embertől. Azután Osmond felé fordultam, aki kedélyesen cigarettázott tovább s folytatta — mondjuk — az ülést. Megragadtam a karját s a fülébe ordítottam: »Uram, ön egy közönséges lump, akit én meg fogok fenyeíteni. Nem azért, mert az ilyfajta hölgyikékre féltékeny vagyok, hanem mert agaciroz (ugy-e hogy pompásan alkalmazott szó) az ön jelenléte.« Fölemeltem a kezemet, hogy majd nyakon ütöm. E pillanatban azonban elborult előttem a világ; a szó szoros értelmében vak homály borult a szememre, mert a heted-rész Osmond beütötte a czilinderemet. Mikor végre le tudtam hámozni a fejemről, Kity, ez az édes asszony,

Krónika III.

Országos veszteségek.

— aug. 6.

Mit szólna a szives olvasó, ha egy szép napon tizenöt budapesti ujságban pillantaná meg az alább olvasható ujdonságot?

Gárdonyi távozása.

»Amit már régóta rebesgetnek, s aminek a hírének mi már hétekel ezelőtt közöltük: Gárdonyi Géza távozása, sajnos, bevégzett tény. A »Pesti Hirlap«, mely két hét óta tizenegyszer kísérlette meg dementálni ezt az értesülésünket, talán még most is tagadni fogja a dolgot, de immár semmiféle czáfoló készülék nem leplezheti el azt a szomorú igazságot, hogy a kitünő író és a »Pesti Hirlap« között olyan differenciák támadtak, melyeknek e kitünőségünk expatriálására kellett vezetnie. A »Bor« szerzője, mint a legilletékesebb forrásból jelenthetjük, már fel is bontotta a »Pesti Hirlap«-pal kötött szerződését, s még e hó folyamán Drezdába költözik, ahol egy német szépirodalmi lap szerkesztését veszi át s több bécsi és berlini folyóiratnak lesz állandóan szerződötett dolgozótársa. Regényeit, novelláit, humoreszkjeit ezentul német folyóiratokban és ujságokban fogja közzétenni, színműveit pedig a berlini »Deutsches Theater«-ben és a drezdai színházban adatja elő.

Hogy a sokat feszegetett kérdés: megy-e, vagy marad Gárdonyi? — végleg eldőlt, s hogy Gárdonyi szándéka immár megmáshatatlannak, annak egy minden kétséget kizáró bizonyítékára hivatkozhatunk. A kitünő író ugyanis, aki a nyarat Ostendában töltötte, közelébb teljes incognitoban Budapestre érkezett, s két napig fővárosunkban időzött, hogy volt lakásának berendezése dolgában intézkedjék. A butorok egy részét eladta (ugy értesülünk, hogy a vevő a tatai gróf, s a vételár huszonnyolc ezer korona volt), másik részét pedig Drezdába szállította. Hallomás szerint a Légrády-Testvérek kiadó czég a kitünő író ellen a szerződésileg kikötött hatvan ezer korona poenale erejéig a pert meg fogja indítani.

Annak idején gyakran volt szó róla, mily okok idézték elő, hogy Gárdonyi budapesti szerződésétől szabadulni igyekezett, s Magyarországból távozni kényszerült. Mint ismeretes, Gárdonyi nemrég azt a kívánságát fejezte ki, hogy öcscsét, ki a múlt évben sikerrel tette le az érettségi vizsgálatot, a Légrády-Testvérek a tárcza-rovat szerkesztőjévé szerződtessek. A kiadók ezt a kívánságot nem akarták teljesíteni, ellenben felajánlották a kitünő írónak, hogy évi fizetését hatvan ezer koronára emelik. Gárdonyi erre az ajánlatra azzal felelt, hogy szerződést kötött a drezdai ujsággal, mely Gárdonyi öcscsének is állást biztosított.

Nem mondhatni tehát, hogy a kinos helyzetet, melybe a »Pesti Hirlap«-ot Gárdonyi távozása sodorta, egyesegyedül a kiadók okozták. A kiadók nem minden alap nélkül hivatkoznak a kitünő író szeszélyére és tul-

nevető görcsökben vonaglott a földön, a clown pedig, mintha mi sem történt volna, maga alá szedett lábakkal ült a diván támláján, s tovább cigarettázott. Most már érzem, hogy mindennek vége. Nem volt többé bennem sem szerelem, sem féltékenység, sem boszuság, sem büszkeség, sem gyűlölet. Jóéjszakát kívántam Kittynek, s a másikkal nem is törődve távoztam, az előszobában a fogásra akasztottam pocsékká tett czilinderemet, föltettem helyette a clown kenény uj, kerek kalapját s gyorsan idesiettem, hogy azt a tanácsot adjam neked, miszerint soha életedben ki ne kezdj excentric énekesnőkkel.

— Igazságtalan vagy, kedves Gusztim. Véleményem szerint te csak nyertél az egész kalandból. A kalapról nem is beszélék, mely remekül áll, hanem a tapasztalás fiam, a tapasztalás. Különben hogy jutna a magunkféle ember ahhoz, hogy törpékkel és óriásokkal lépjen bizalmas érintkezésbe. (Gusztim elutasítólag rázta a fejét.) Én, ha neked vagyok, holnap is Kittynél iszom meg a teámat, ahol bizonyára megismerkedhetnél az egész truppall. (Gusztim bizalmatlanul nézett rám.) Persze... azután nem is lenne érdektelen dolog. Ha az óriások labdázta Kittyvel, akkor az Osmondok valószínűleg fuvoláznának rajta.

— Hülye — mondá Gusztim.

Nem birta szivelni, ha más is jó viccet mond.

Odajött a pinczér. Fizettünk, s kimentünk a ragyogó májusi reggelbe.

— Csak annak örülök — mondá Gusztim — hogy a ficzkó nem fog sokáig nevetni, ha az előszobában az új kalapja helyett...

Hirtelen elhallgatott. Vonásai megmerevedtek, s szemei akkorára dülledtek ki, mint egy-egy dió. Kifogástalan eleganciájú fiatal ember közeledett felénk, de a cilindere merő pocsék volt. Gusztim állva várta be az idegent, aki megemelte a czilindert s köszönt: »Good morning, Sir.«

— Good morning — mondtuk mind a ketten, levettük a kalapunkat, s azután természetesen ismét föl akarunk tenni. Nekem sikerült is, de Gusztimnak nem. Az idegen ur egyszerűen kivette a kalapot a kezéből, föltette s helyette lekötelező mosolylyal nyújtotta át Gusztimnak az összetört czilindert. Azután hozzám fordulva mondá, mintha egyedül nekem tartozott volna fölvilágosítással: »Tudniillik mikor egy kis barátnőnknel voltunk ezelőtt egy kis órával, akkor váltottuk el a kalapunkat. Good morning, Sir.«

S távozott.

Hazudnám, ha azt állitanám, hogy birkább arcot láttam valaha, mint Gusztim barátomé. Sárga volt, mint a viasz, megvárta, míg a gentleman illő messzeségben volt, s azután sötét elhatározással mondá:

— Mit csináljon ilyen ficzkóval az ember? Leszurja vagy elkaczagja magát?

— Leszurja — mondtam gyorsan. Nem annyira brutalitásból, mint inkább kíváncsiságból, mert még senkit sem láttam leszurni.

Lehet, hogy Gusztim nagyon jószívű ember volt; lehet az is, hogy nem volt nála éppen tör, — szóval nem követte a tanácsomat, hanem elkaczagta magát. Némi aggodalommal néztem rá, mert tudok embereket, akik ily esetekben hirtelen megbolondultak. Különös rágás látszott az arcán, mint mikor egy borzalmas izgatottság simul el az emberben s elmélázva mondá:

— Egyszerűen végig fogom vasaltatni.

Szentül meg vagyok győződve, hogy a czilinderre értette.

ságos érzékenységre. Mindamellet az ország vesztesége sokkal nagyobb, semhogy ezzel a mentséggel el lehetne ütni a dolgot. Elvesztettük azt az író, aki mint lírai, elbeszélő és drámai költő, a vers-, regény-, és színműírás terén egyformán a legelső sorban állott, s aki egyetlen volt a maga magyaros humorának birodalmában. Gárdonyit pótolni nem lehet. Aki helyébe lép, minduntalan csak a veszteségre fog emlékeztetni. Sok szerencsét kívánunk a kiadóknak az utód megválasztásához, de a legjobb mégis csak az volna, ha Gárdonyi visszatérne.

Ne feledjék a kiadók, hogy: mégis csak mulasztást követtek el. Számot kellett volna vetniök a művészi érzékenységgel, s minden lehető elkövetniök, hogy Gárdonyi ne távozzék. Még talán jóvátehetik a mulasztásukat, mely nagy veszteséget jelent rájuk, de még nagyobbat az országra nézve.

Ha a szives olvasó egy szép napon a fentebb leirt ujdonságot pillantaná meg tizenöt budapesti ujságban: hidegen azt mondaná, hogy az ujdonságírók mind egy szálig megtévelyodtak, mert Gárdonyi Géza nem szenved nagyzási hóbortban és Légrádyék nem bolondok.

S mit szólnának a következő ujdonsághoz?

Bihari Sándor távozása.

»Hogy visszatér-e az ősszel Bihari Sándor Budapestre avagy sem, ez a sokat bolygatott kérdés, úgy látszik, végleg eldőlt. A művész nem fog visszatérni. A magyar népelet legjelesebb festője kiköltözik Drezdába, ahol német parasztokat fog festeni s német parasztfiukat fog a festés művészetére oktatni. Tanárságot vállalt Drezdában, nem jön többé haza.

A veszteség, mely az országot Bihari távozásával éri, annál sajnálatosabb, mert ha a kormány nem oly szűkkeblű, ezt a kinos megoldást könnyű szerrel el lehetett volna kerülni. Bihari mindössze azt kívánta, hogy az ujonnan kreált Országos Mesteriskolához, melynek igazgatójává hatvanezer korona fizetéssel nevezték ki, nevezék ki tanárnak az öcscsét is, aki eddig vidéki rajztanító volt, s aki mindössze nyolczezer korona fizetésre reflektált. A kormány e kívánság teljesítése helyett hatvannégyezer korona fizetést ajánlott fel a művésznak, amit ez természetesen nem fogadott el.

Hitvány négyezer koronába — majdnem azt mondtuk: hitvány négy garasba — került volna tehát, hogy megtarthassuk hazánknak a genrefestés legkitünőbb magyar művelőjét. Nem történhetett meg. Hja, ez a burocracia! — mondják némelyek. Mi ezt abderitizmusnak nevezük.

Bihari persze anyagilag semmit se veszít, mert ő Drezdában megkeres nyolczevanezer koronát is. De ki kárpótol bennünket, s ki kárpótolja a zsenge magyar képzőművészetet?!«

A szives olvasó erre is azt mondaná, hogy: bolond, aki írta, de még bolondabb, aki elhiszi.

*

Tehát mindez bolondság, lehetetlen dolog, abszurdum amíg csak Gárdonyi Gézáról és Bihari Sándorról, a magyar néplélek két legjelesebb kommentátoráról van szó,

akik mind a ketten kitünő művészek, s első legények a maguk terrénján. Nos, ez az abszurdum egyszeriben igen komoly és természetes dolog, mihelyt *Burrián*ról, a cseh születésű énekesről van szó, aki az elmúlt szép szezonban a budapesti opera hőstenorja volt.

Mert amit az imént két változatban előadtunk, azt mind *Burrián*ról olvastuk, tizenöt budapesti ujságban, abból az alkalomból, hogy a nevezett kitünő énekes egy évi működés után a faképnél hagyta a budapesti operát, s elpártolt Drezdába, minthogy Budapesten a feleségét nem akarták szerződtetni, Drezdában pedig nemcsak őt, hanem az ő kedvéért a feleségét is megbecsülik. A szives olvasó is látta ezeket az ujdonságokat, és nem jutott eszébe azt mondani, hogy: bolond, aki írta, de még bolondabb, aki elhiszi. Ellenkezőleg, komoly hangulatban olvasta végig a komolyan irt vész híreket, s végezetül egy pillanatig se kicsinyelte a mindnyájunkat sújtó veszteséget.

Mi is a szives olvasóval tartunk. *Burrián* bizonyára méltó mindarra a sok szimpatiaira, amelyet itt a faképnél hagyott. A budapesti operának nagyon régen, talán soha se volt nála nagyobb énekes, s ha az elmúlt szezon a budapesti zenekedvelők aranjújezi szép napokként fogják emlegetni, ez kétségtelenül a *Burrián* érdeme. Nemcsak páratlan hangja fog sokáig csengeni a fülünkben, s nemcsak az énekművészet dolgában járt legelül, összes kollégái előtt: olyan zseniális, gazdaglelkű, igazi művészt ismertünk meg benne, aki érzésének finomságával és alakító erejével felejthetetlen illuziókat tudott kelteni. Az ilyen művészek hatvanezer korona nem tulságos fizetés; bár minden művészek jutna ekkora fizetés! Bár megtarthattuk volna! Bár vittek volna el helyette inkább néhány Kertészt és Kornait! Bár tartották volna itt inkább — isten neki! — a feleségét is! Kár, kár volt elereszteni a kitünő csehet, ha ez a veszteség talán nem is országos veszteség, hanem csak Budapest vesztesége.

Igen, *Burrián* kitünő ember volt, s ha így sóhajtozunk: »Boldog Drezda!... Boldogtalan Budapest!... Szerencsés csehek, akiknek egyszerre egy Kubeliket és egy *Burrián* adott a Zeneisten!...« — hát mindez rendben van. De akármilyen kitünő ember volt *Burrián*, az ő működése a magyar kultúra nézőpontjából nem volt értékesebb, mint a Gárdonyi Géza vagy a Bihari Sándor művészi munkássága. Az ő egyénisége ránk nézve nem oly becses, nem oly szükségét pótló, nem oly nagy jelentőségű, mint az, hogy olyan íróink és művészeink legyenek, mint Gárdonyi és Bihari Sándor. S ha ezeket a mieinket többre értékeljük, mint a rokonszenves csehet, nem az elfogultság beszél belőlünk, mert: *Burrián* cseh, Gárdonyi és Bihari pedig magyarok, hanem az esztetika, melynek el kel ismernie a művészi alkotások bizonyos hierarchiáját. Azért értékeljük Gárdonyit és Biharit többre, mint *Burrián*at, mert az ő művészi produkciójuk magasabbrendű, mint a derék cseh énekesé. Legyünk az esztetikával szemben akármilyen sansculotte-ok, a dolgok természetéből folyó valami, hogy az exekutív művészet alantasabb rendű, mint az alkotó művészet.

És lám, noha mindezt senki se tagadhatja, mily különbség a viselkedésünkben! Ha Gárdonyinak vagy

Biharinak eszébe jutna elpályázni Drezdába, a soha viszont nem látásra, az újságok bizony nem tárgyálnák hetekig a dolgot, a szives olvasót nem tenné lázassá a kérdés: elmennek-e vagy maradnak, a szives olvasó tudomásul venné, hogy kiközösítették magukat a hazájukból, s ha megkísérlenék valamely béneért alkudozni, hatvanezer koronáról, atyafiságról és föltételekről beszélni, a szives olvasó nevetne.

Miért?

Ne tessék azt mondani, hogy ne beszéljünk lehetetlen dolgokról. Ne beszéljünk az egészről, mert szó sincs róla, hogy Gárdonyi és Bihari elmenjenek. Gárdonyi nagyon jól van itthon, nem kívánczik sehova, mert neki a legjobb Egerben, ahol megvan mindene, ami kell, ahol nyugodtan, kényelmesen, mindentől függetlenül, szép dolgokat ír, olyankor, amikor inspirációt érez, s amikor uri kedve tartja, ahol jobban esik neki a méhesben heverészni, füstölni és elábrándozni, mint Ostende felé vasutazni, ahol, mint vénségére Voltaire, kertjét miveli, mert ez a legszebb és legjobb dolog a világon, És Biharit se vonják vágyai kifelé. Neki se ambíciója: se a nagy világ, se a fényes állás, se a hatvan és minél több ezer korona; igazi művészek ezek, akik nem akarnak egyebet, csak művésztöknek élni, Egerben, Szolnokon, vagy akárhol. Nem kíváncsognak ők semmire, eszük ágában sincs kifelé gravitálni, talán nem is tudnának kint élni.

Hát ez csak megkerülése a kérdésnek, valamint az is, hogy Gárdonyi például aligha tudna német íróvá átvedleni, s talán odakünn nem is értékelnék őt úgy, mint itthon. (Ami már nem bizonyos, mert a mi jobb íróinkat ugyancsak fordítgatják minden nyelvre, s Gárdonyit, amint emlékezhetünk, Franciaországban is szívesen megplagizálják.) Mert a festővel szemben már ezek az ellenvetések egyáltalán nem szerepelhetnek. Bihari Drezdában épp úgy prosperálhatna, mint itthon; ha német parasztokat festene, a képei jellemzetesség dolgában nem sokat vesztenének.

De próbálnák csak meg burriánkodni! Meglátnák, hogy mily kevéssé buzogna értök a szives olvasó!

Mért?

A felelet — a maga csunya meztelenségében — ez: mert, mint a kultúra alacsonyabb fokán álló népeknél (de csakis ezeknél) általánosan tapasztalható, a mi közönségünk csakis az exekutív művészetet tudja igazán élvezni, csakis ezek jelesei iránt érez igazi érdeklődést és lelkesedést, magát az alkotást nem tudja eléggé megérteni, az alkotó művészetet nem tudja érdeme szerint megbecsülni, s ehhez képest legjelesebbjeit tudja méltányolni a legkevésbé. Csak tolmács segítségével érzi meg a művészetet, csak a tolmácsot ismeri és csodálja, s a megbecsülést, amelyet a csak félig ismert vagy félig értett alkotótól von el, a tolmácsra ruházza át. Ahol az alkotó művész iránt az emberek közömbösebbek, ahol a produkálót nem keresik, nem ismerik meg eléggé, nem szeretik, méltányolják, és nem becsülik meg érdeme szerint: ott az exekutív művészetet és művészeket mindenütt tulbecsülik. Texasban a Párisból kikopott operette- vagy orfeum-diva vagyont szerez, de az operette szerzőjének a nevét nem írják ki a szinlapra.

Az exekutív művészet és művészek tulbecsülésében — ám tessék levonni a konzekvenciákat — Amerikát kivéve tulteszünk az egész, civilizáltnak mondott világon. Hagyján, amíg egy Burriánról van szó. De a Zöldi Marczi-kultusz már jellemző. A szives olvasó tudja, hogy miben áll a Zöldi Marczi nevezetessége. Abból, hogy azelőtt katonatiszt volt, aztán egyet gondolt, s beállott cigány-primásnak. A született cigány ugyan jobban muzsikál, de a »kivetkezés« feltűnést keltett s Zöldi Marczi azóta nevezetesség. Olyan nevezetesség, hogy Amerikába is el kellett mennie, bemutatni a magyar géniusz erejét. Hogy ott Rooseveltnél elött koncertezett, s aztán egy óráig tartó beszélgetés során hallgathatta, mily jól vélekedik Rooseveltnél ur a magyarokról, hogy Alice kisasszony papája nagyméretű arcképével ajándékozta meg, s csikóbőrös kulacsából egy jót huzott a magyar művész egészségére — ez mind igen szép, ha nem is vigasztalhat meg azért az országos veszteségért, hogy Zöldi Marczit ezentul isten tudja meddig nem hallgathatjuk. Igen szép és kellőképpen exotikus. De a legérdekesebb mégis csak az, hogy a magyar lapoknak minderről hasábos tudósításokat kell közölnie. Ha Gárdonyi egy új történeti regényt ír, ha Bihari rászánja a fejét arra a hálátlan dologra, hogy nagyarányu históriás képet fest: hónapokig leshetik, míg vakmerőségüket egy újság szives tudomásul veszi. Három-négy hónap múlva aztán valamelyik jóbarátjuk megkönyörül rajtok, s munkáikról egy egész tárczát — nem, ez lehetetlen, de legalább egy egész »petit-czikk«-et — protegál be egyik ismerős redakcióba.

Chrysopras.

Lenau.

A lírai költészet legmostohább idejéből, amikor Európában toborzót járt a szabadság eszméje, és zászlaja alá csődített minden nagyobb és kisebb talentumot; amikor a líra nemzetek aspirációit, néposztályok baját és kormányformák közeli pusztulását hirdette; — a revolutionáris költők rézkürt hangversenyéből lágyan csendül ki Lenau kesergő hegedűje.

Abban az időben a »Silberne Kaffehaus« asztalai körül Rouget de l'Isle szelleme kísértett és egész Bécs városa hódoló csodálkozással hallgatta a fiatal Auersperg gróft, aki Anastasius Grün álnév mögül jakobinus lelkesedéssel támada saját véreit. De a fiatal Niembsch lelkében megrögződött a közeledő vihar nyomasztó csendje. A rohanó ifjuság személytelen, didaktikus lelkesedése nem férközött a közelébe. Fejezetgyártó német buvárok egykét szabadságverséért besorozták őt is a »politische Lyrik« egykoru hősei közzé; de az önkényes rövidlátás néhány sorral odébb, a költő méltatásánál, hibátlan logikával czáfolja meg önmagát.

Lenau legnagyobb költői ereje a metaforáiban rejlik. Minden, ami figyelmét megragadja, az esthajnal lángja és a reggeli szürkület, a négy évszak minden szépsége, a pampas szomorú pusztasága, a cyclon borzalmai, a végtelen tenger csendje vagy háborgása, a természet minden hatalma neki csak egy új kép, egy új árnyalat. Belső világát soha el nem árulja. Szolgálatába von mindent. A természet, amelyet imád, csak így érdekli, mikor színek ad az ő szegény fájdalmanak. A lengyelek bánata,

az elnyomott parasztság haragja, még inkább csak a benne születő metaforák kapcsán keltette fel érzéseit.

Ez a szuverén művészi önzés megdöbbenő hatással volt az akkori alkuista lelkesedőkre, akik az emberi közösség érdekeiért küzdöttek és a maguk mulandó cadaverét minden bujával és bajával együtt sem tartották sok szóra érdemesnek. A visszapillantó esztéta már nem érzi ezt a megdöbbenést. Egy, a száz éves forduló alkalmából közzétett német esszé: »Lenau's Natursymbolik« művésziellennek mondja Lenau vigasztalan pessimizmusát. És ez a szigorú szó nincs minden igazság híján. Az emberi mulandóság örökös akkordja a költészetnek; lehet vezérlő motívuma is, de a nagy mindenség fölé nem kerülhet az egyén pusztulása. A Goethek, Dantek és Byronok hatalmas géniusa éppen a természetben találja meg a földi hívságok boldog örökkévalóságát, és a Lenau örökös halálfélelemben didergő lelkehez minden versén át megtalálja az utat a pathológus bonczkése. Az apai terheltséget könnyű kimutatni a műveiben; de azért mégis éppen ezek a kishitűen önös metaforák emelik Lenau verseit egészen az egykorú német líra és még magasabban a mai dekadens költészet fölé. És — ha már minden áron be akarjuk bizonyítani a hozzánk tartozását — éppen ez a tultengő »natursymbolik« a magyar elem, az egyetlen magyar elem, költészetében.

Sokat idézett magyar tárgyú verseihez mindenben hasonló mintákat találunk Grün, Geibel, Chamisso és Hoffmann von Fallersleben versei közt; az akkori szabadságvágyban tobzódó ifjúság költészeti kellékei között belajstromozott szám volt a cigányélet és a szabad pusztai hangulat csak úgy, mint a lengyel szabadság elsíratása. De még Lenau-nál is megtaláljuk a Drei Zigeuner pendantját a Drei Indianer; — a Haideschänke, nekünk nemzetietlen kiadását, egy holland tájképre írott versében. Ha magyar költőt akarunk felfedezni a németek közt, ott van Lenau kortársai között a bajai születésű Beck Károly, akinek éppen egy magyar tárgyú költői beszélye: »Jankó, der ungarische Rosshirt« biztosít örök helyet a német irodalomban. Lenau csak a symbolizmusa hozza közelebb hozzánk. Mikor tizenhét éves korában édes anyja Bécsbe küldte az egyetemre, a hegedűjével a hóna alatt állított be nagyszüleihez. És huszonnyolc évvel később, a döblingi tébolydában, világos óráiban mindig bekérte czellájába a hegedűt. Nyolc nappal a halála előtt még szomorú magyar népdalokat játszott másfél óra hosszat.

A magyar nóta nem hagyta el vándorutjain, és, bizonyosan tudtán kívül, reá nyomta jegyét a költészetére. A tilinkózó magyar paraszt, mikor az égen kigyul a gönczölszekér hét csillaga, szomorúan emlékszik meg hét elveszett szeretőjéről. A mi szerény népköltészetünk levonja a nagy természet száz csodáját a maga kis körébe, és hozzá méri a zugó szelet, a Tisza zavaros vizét, az őszi hervadást sok apró emberi bánatához. Lenau beteg lelkében mérhetlen merészséggel integrálódnak a mi szerény metaforáink. Nála jóformán csak okozat az őszi pusztaság, a vihar tombolása, és mindennek oka az ő lelkében él. Ő felnagyolja gyarló fájdalmait a csillagos égig, és mikor a legmosolygóbb tavaszi tájon végig suhan az esti szellő, reszketni látja a leveleket abban a halálfélelemben, amely őt kergeti végig az életen.

Ez a maniakus rettegés ellenállhatatlan hatalommal nehezedik az olvasóra, és szorosán összeolvastja Lenau költészetét élete történetével. Sokan ösmerik szomorú kalandjait, akik versei közzül alig egy-két mutatót olvastak valaha. Pedig verseiben megnyilatkozó egyénisége alakította életét. A korhelykedő, kártyás strehlenauai báró, mikor családja beültette egy kis magyar város jegyzői székébe, utközben eljegyezte egy budai nyárspolgár álmatag, hypersensibilis leányát. Ebből az elhamarkodott házasság-

ból született Lenau »mein unglücklicher Niki«, amint az édes anyja nevezte. Budapesten, Sátoralja-Ujhelyen, Pozsonyban és Bécsben járta az iskoláit, aztán egy-egy szemesztert hallgatott a jogi, filozófiai és az orvosi fakultáson, majd a magyar-óvári gazdasági akadémián; és mert fausti töprengéseitől sehol sem volt menekvése, végre faképnél hagyta a tudományokat és két és fél esztendeig egy ledér leány karjai közt keresett megnyugvást. Ebből a fiatalos szenvedélyből csak nagy, életreszóló szerelme szabadította ki. A tizenöt esztendeig tartó plátói viszony kergette mindig újra világgá, míg végre lemondott, jegyet váltott egy szerény lipcsei polgárleánnyal és két héttel a házassága előtt megőrült. Ez a curriculum vitae egyszersmind kórtörténete a költőnek, és kommentálja a műveinek.

Születésének századik fordulóján Amerikában, Angliában, Lipcsében, Heidelbergben emléktáblákkal jelzik a házakat, amelyekben futtában megpihent. Csatádon a szoborleplezés jövő évre marad, most csak az alpkövet rakják le hozzá. De ez nem a mi hibánk! A szászok késtek el az ideával, a magyarok dicséretes sietséggel adakoztak.

Pedig ők büszkeségből állítják a szobrot, mi pedig csak hálából.

L. A.

Krónika IV.

Tolvajok az éjszakában.

— Fővárosi életkép. —

(Történelmi: a Jólakott cserebogárhoz címzett korcsmában Promontor mellett. Teljes számban együtt vannak a tolvajok: a Nyájas Detre, a Vidám Feszítővas, Péter, az enyveskező, Pickpocket Manó Mór. Mikor a függöny felgördül, az előkelő társaság vidám poharazással mulat.)

TOLVAJOK KARA.

Tolvajlámpa, feszítővas,
Engem rózsám ne csalogass,
Ne csalogass, ne hitegess,
Mert már ugyis túlideges
Vagyok én!

A tolvajnak ál a kulcsa,
Mért vagy olyan furcsa Julcsa?
Selyem strimlilt loptam neked
S mégis mégis úgy szenvedek,
Mint egy ló!

(Mélabusan tovább isznak.)

A NYÁJAS DETRE (komoran)

Hagyjátok óh e balga népdalt,
Pajzánkodásnak itt ma helye nincs!
Tudjátok azt, hogy nagy-nagy nap virradt ránk
S nagy nap után hatalmas éjszaka.
Köztársaságunk im a fürge korról
Lépést haladva fordulóhoz ért,
Tolvajkirályt, azt választ büszke népünk,
Jutalmazásul annyi érdemért!
Sok a jelölt, van három. Im az egyik:
A fürge Péter, az enyveskező,
A bátor Pickpocket Manó a másik
S a harmadik: Feszítővas koma.
Magamrul nem beszélek, én a végén
Jelentkezem csak, mint az ibolya,
Amely titokban ontja illatát.

Nos állj elő Enyveskezü! Te kezd
Az érdemeknek hosszú lajtsromából
A legdicsebbet föl-elősorolni,
A dalmokversenyt ezzel megnyitom!

PÉTER, AZ ENYVESKEZÜ:

Tekintetes Karok meg Ujjak!
Tekintetes kalandozó Kezek!
Előttetek szerényen megjelenni
Milyen dicsőség, oh mily élvezet!
Tudjátok azt, hogy nem vagyunk afféle
Hétköznapi szegény, kis tolvajok.
Mi nagyszabásu tolvajok vagyunk
S a legnagyobb szabásu én vagyok.
Hojjotthó! Hojotthó!
Vagyok a nagy szoborlopó,
Melyet a svábok hegye hordott,
Elloptam a Széchényi-szobrot,
Legyen a nevem Köztelek,
Ha nem leszek király ma köztetek!

TOLVAJOK KARA:

Hojjotthó! Hojotthó!
Éljen a nagy szoborlopó!

A NYÁJAS DETRE:

Hajljuk a bátor Pickpocket Manót!

PICKPOCKET MANÓ MÓR:

Miként a népdal mondja, Budapesten
Egy utca van, a bánat-utca ő.
Ez utca bánatkövel van kirakva —
S egyszer belőle eltűnt mind a kő,
Tudjátok-e a Rottenbiller-utczát
Ki vitte el? Tanum réa az ég,
Az ifju ah, ki ezt meg merte tenni
Az ifju ah, az ifju én valék!
Rossz a flaszter, ha kopott,
De elég jó, ha lopott,
Kipi-kopi, kipi-kopi,
Én vagyok az utczalopi,
Legyen a nevem eskütéri hid,
Ha nem leszek király ma egy kicsit!

TOLVAJOK KARA:

Kipi-kopi, kipi-kopi,
Éljen báró utczalopi!

A NYÁJAS DETRE:

Feszítővas! Most rád kerül a sor!

A VIDÁM FESZITÓVAS:

Gyors a villám, ha becsap,
Gyors a tolvaj, ha lecsap,
Csinos ház a vásárcsarnok,
Nem vagyunk mi gyáva barmok.
Vásárcsarnok tetején
Van egy villámhárító,
Leloptam az aranyát
S lőn belőle dáridó.
Ringaringa rája,
Szép a tolvajpálya,
Ha az ember hipp-hopp,
Folyton ott lop, itt lop,
Lopok villámhárítót,
Csapok uri dáridót,
Legyen a nevem: Központi vásárcsarnok,
Ha nem leszek király ma, persze — zsarnok!

TOLVAJOK KARA:

Ringaringa rája,
Szép a tolvajpálya,
Lop villámhárítót,
Csap uri dáridót,
Ott lop, itt lop,
Hipp-hopp, hipp-hopp!

A NYÁJAS DETRE (főlényes mosolylyal):

Ez mind dicső, ez mind nemes,
Sőt koronára érdemes,
De én — oh esetek hanyatt! —
A polgármester mütömött fogából
Kiloptam minden aranyat!

TOLVAJOK (egyhangu lelkesedéssel leborulnak):

Detre te hős, Detre te nagy,
Királyunk csak te, csak te vagy!
Ringaringa rája,
Éljen a tolvajok királya!

(A nyájas Detrét vállukra emelik és mialatt diadalmasan körülhordoz-
zák, megjelenik a főváros küldöttsége, amely a főváros szerencse-
kivánatait tolmácsolja.)

Incubus.

INNEN-ONNAN.

○ **Makai Emil.** Mintha csak tegnap temettük volna és ime már a virág is kinőtt a sirján a makói temetőben. Egy eszten-deje már, hogy koporsójában pihen a mi kedves poetánk, aki-nek sorsa oly fiatalon megadott mindent: jót és szomorut, dicsőséget és halált. Lelkének virágai, amiket dalaiban itt hagyott, ma is oly frissek még, mintha a hajnalon nyitlak volna: csak ő maga hervadt el és mi vele a virágok testvéreit siratjuk, amelyeknek nem volt idejük, hogy megszülessenek. A szegény Makai Emil emléke még sokkal elevenebb bennünk, hogysen idéznünk kellene élénk ezen az évfordulón. Akik között élete telt, még egyre éreznék a hiját, a hely, amit a lelkünkben elfoglalt, ma is az övé és amint távolodik tőlünk az idő, amikor a mi kedves barátunk elhagyott bennünket, ugy érezzük, hogy egyre közelébb jövünk hozzá.

* * *

△ **Perszekuezió.** A függetlenségi párt igen buzgón és haza-fiasan készíti elő a Kossuth-ünnepet. Kár, hogy minden más pártállásu embernek, akinek egy kis önérzete van és ad vala-mit arra, hogy amit cselekszik, az az ő szabad akaratának a cselekvése legyen, lehetetlenné teszi az ünnepen való rész-vételt. Nekem is apám Kossuth apánk, én értem is dolgozott, én is éneklek a nótáját és én is hevülök az emlékéen. De jön a függetlenségi párt és ezt mondja: ez a kormányyárti ur tartja-e a Kossuth-ünnepet, vagy nem? Ha nem tartja, aljas Bach-huszár, tányérnyaló, fél a koronától és az adóvégrehajtó-tól. S preventive valóságos hajszát indítanak az exponáltabb emberek ellen, akik, mikor aztán kijelentik, hogy: szó sincs róla, ott lesznek az ünnepen, lelkesednek értek, a macskával sem tudják elhíttetni, hogy ezt akkor is megtették volna, ha a függetlenségi párt nem presszionálja őket. Így ugratták most ki Jókai Mórt, egyre ugratják Apponyit, szövik a hálót az egész szabadelvű párt körül s a végén nagyon fel lesznek há-borodva, hogy ennyi presszió és perszekuezió után nagyobbára magukra maradnak s a Kossuth Lajos országos ünnepéből a Kossuth-párt politikai ünnepe lesz. Már maga a tény, hogy ez a párt vezeti az egész mozgalmat, a középpontban is, a vidé-

ken is, kizárja az országos ünnep lehetőségét. Miért nem szerveztek bizottságokat a pártkereteken és pártszervezeteken kívül? Miért nem tették meg Jókait a rendezőség elnökévé, más pártállásukat bizottsági tagokká? S miért akarják minden áron kivásalni az érzést, melynek pedig csak akkor van értéke, ha magában él és magától nyilatkozik?

* * *

♫ **A visszament pártl.** Ime megcsinálják nemcsak a legjobb, hanem a legeslegjobb családokban is, hogy a gyűrűt, keszkenőt visszacserelik, még mielőtt elrebegnék az igent, amelyről eleve kétségessé vált: vajjon csakugyan örökké boldogító lesz-e? Egy fejedelmi családból való hercegisasszony, meg egy fejedelmi családból való herceg a héten barátságosan és kölcsönös megegyezéssel istenhozzádot mondtak egymásnak, ahelyett, hogy nemsokára barátságosan és kölcsönös megegyezéssel holtomiglan — holtodiglant mondjanak. Mert annyi még megmaradt a régi szép hagyományokból, hogy odafönt minden mindig szépen, simán és barátságosan történik. Egyébként az eset, ha nem is magában álló, elég szokatlan arra, hogy el lehessen rajta elmélkedni. A házasságok tudvalóval az égben köttetnek, de mert az égbe elevenen nem igen mehet az ember, az égnek hasonló esetekre polgáremlékek számára a házasságközvetítő intézetben, fejedelmi személyek számára pedig a diplomaták szalonjaiban és a gótai almanachban van a földi fiókja. Az iroda azután elintézi mindent: az egymásnak valóságát, a szívek vonzódását, a szerelmet, a fenséges jegyesek akár ne is lássák egymást egész a kézfogóig. Nekik az előzményekbe úgy sincs beleszólásuk, a boldogságukat jobban érti a magas diplomácia. És most ime: amit a magas diplomácia olyan szépen megcsinált, egyszerre visszacsinálja a két fiatal, amint egymással találkoznak, összenéznek és azt mondják: ugy-e, hogy nem vagyunk egymásnak valók? Az ilyen eset még kisebb familiákban se megy örvendetes számba, de a nagy familiák kis megzavarodásában mégis van valami vigasztaló, sőt örvendetes. Emberi érzések és emberi jogok rangemelését jelenti. Ez az elmaradt házasság hódolat a házasságnak, amely mégis csak két ember legprivátabb dolga belülről, akármilyen nagy is a két ember rangja kívülről. Ime hercegek és hercegnők is kiküzdik lassanként maguknak a jogot, hogy nem muszáj boldogtalanoknak lenniük, mikor boldogok szeretnének lenni.

* * *

* **A cseh Trilby.** Az idei nyár csendjét a Kubelik-család jajveszékése zavarta meg a leghuzamosabban. Szinte rendszeresen sirták tele, vagy két héten át, az osztrák sajtót, s ezek révén az egész művelt világot, de nem tehettek egyebet, mert — mint a család íródeákja kifejtette — nagy bajukban csak a nyilvánossághoz fordulhattak segítségért. A nagy baj az, hogy a család büszkesége: Jan Kubelik, a híres hegedűs, igen hálátlan sarjadéknak bizonyul. Gyermekkorában mosdatták, fésülték, iskolába járatták és nagy áldozatokkal taníttatták muzsikára, semmi költséget se kímélve, s most, hogy egyedül többet keres, mint a Kubelikok a kilencedik század óta együttvéve, tudni se akar a familiájáról, hanem elveri, elmulatja és eltözsédezi, amit összekeres. Persze, ő maga nem oka semminek; előre megbocsátanak neki, s ha netalán azonnal megtérne, a család tárt karral fogadná a tékozló fiút. De ha Jan nem tehet semmiről, van neki egy Svengalija, az az oka mindennek. Ez a Svengali, egy Skriván nevű titkár, hipnotizálta, hálójába ejtette s teljesen hatalmába kerítette a himnemű cseh Trilbyt, s Jan most tökéletesen úgy hegedül, ahogy Skriván füttyöl. Ez a Skriván az, aki dorbézolásokra csábítja a hajdan oly jóviseletű ifjút, s ugyancsak Skriván az, aki rossz lóverseny-tip-ekkel látja el Jant, s rábirja a tapasztalat-

lan hegedűt, hogy csupa olyan papirokat vegyen, amelyekkel csak veszteni lehet. Így persze Jannak minden hónapban kétszer-háromszor kell tönkre jutnia, s a család legkivált az irányban fáradozik, hogy ha már róluk egyelőre nem lehet szó, ne engedje a nyilvánosság, hogy Skriván végérvényesen elfecsérelje, amit Jan összehegedül, úgy hogy még csak egy kis örökség se maradjon utána.

A Kubelik-családnak ez a jalkiáltása nem volt éppen méltósággal teljesnek mondható, de a híres hegedűs válaszából se csepeg a gyöngédség. Ügynöke utján lekötélvező figyelemmel nyugtatja meg a művelt világot, hogy miatta ne aggódjunk, mert ő csak az idén is több, mint fél millió koronát keresett; a családjáról amúgy mellékesen se tesz említést, amint hogy ez a magánügy a nyilvánosságra nézve valóban közömbös, a fő az, hogy a nagy művésznek telik miből, ha pazarolni akar.

Egy kő esik le a szívünkről, megtudván, hogy Jannak, ha eszébe jut kártyázni, lóversenyezni és börsézni, nem kell mindjárt a szomszédba mennie. És helyesnek találjuk, hogy a nyilvánosság egyszerűen ad acta teszi a Kubelik-család panaszatát. Mert ha a törvényhozás nem gondoskodik róla, hogy a milliókat kereső ember azoknak a szűkölködőknek, akik őt egykor táplálták és nevelték, megtéríteni legyen köteles legalább azt, amibe a fölnevelése került: ezt a mulasztást két világrész sajtója se teheti jóvá. De ha teljesen megnyugtat is bennünket az, hogy Kubelik nem olyan koldus, mint a családja, ellenkezőleg egy fél millió ura, tehát semmi baj: egy kicsit gondolkozóba esünk, hogy amikor olyan sok érzést és annyi lelket találtunk a játékában, nem csapott-e be bennünket valamely Svengalinak öltözött Skriván?!

* * *

+ **Házasságtörés a pedagógiában.** Egy oláhlakta községben megtörtént az eset, hogy nagyon összezavarodtak a tanügyi viszonyok. Az igazgató-tanító felesége, aki maga is tanítónő, határozottan külön pedagógusnak ítélte a nem igazgató tanítót és bizalmas elismerésével tüntette ki a talentumát. Az igazgató erre fegyelmi följelentést tett ellenük a fölöttes hatóságnál, amire a fölöttes hatóság valami rejtelmes kulcs alapján *pénzbírságra* ítélte úgy a direktornét, mint a tanítót, akit a direktorné külön legénynek tart az uránál. A direktor úgy találta, hogy az ítélet nagyon enyhe, főlegbezt és a miniszter erre elcsapta úgy a direktornét, mint a tanítót, akit a direktorné külön legénynek tart az uránál. A miniszter kétségtelenül a morál legszigorubb parancsa szerint cselekedett, mert egy tanítónő, aki egy idegent határozottan külön legénynek tart az uránál, épp oly kevésbé épületes példa az iskolában, mint egy tanító, aki a más portájából hasít ki jogtalanul virágágyat a maga boldogságának. De mi az eredmény? Az, hogy ime egyszerre jó hírét és kenyerét veszíti úgy a direktorné, mint a tanító, ami szintén nem épületes látvány. Eszemben sincs, hogy mentegessem a bűnüket, amiért, hogy jobban szeretnék egymást, mint az igazgató urat: azt se vonom kétségbe, hogy a bűnhődésük a bűnükénél nem nagyobb; de viszont az is bizonyos, hogy nagyobb, mint az ilyen bűné rendszeren lenni szokott. Az igazgató urnak meg lett volna a joga, hogy megbüntesse a vétkes asszonyt: kitagadván őt házából és nevéből. A megtévedt asszony büntetése a válás, hogy okvetetlenül földönfutóvá is legyen, azt már talán nem követeli a büntető fél érdeke. A direktorné vétké menten nem lesz vétek többé, ha nem a direktor felesége, hanem a tanítóé, akit külön legénynek tart a direktornál. Lehet, hogy az ilyen jóvátétel ellen a pedagógia érdeke tiltakozik: a bűnhődésnek tehát konzekvensnek kell lennie. Ha az a tanító földbirtokos volna és nem tanító, akkor földbirtokos maradhatna továbbra is. Amiből az a tanulság, hogy az aranyalmát termő paradicsomnál drágább az, amelyekben csak krumpli terem.

△ **A protektor.** Nagyon érdekes dolog ez, a kolomeai csodarabbi pörbefogása. A tárgyaláson megjelent a bíró, a vádlott, a védő és — a protektor. A bíró vezeti a tárgyalást, a védő véd és bizonyít, a bíró elítéli a vádlottat s minek utána a törvény és az igazság elmondta a magáét, akkor a protektor beszél, és az igazság már más és az ítélet is más. A viláért nem sajnáljuk, hogy a csodarabbi megmenekült az eltolonczoltatástól, sőt a tanuvalomások után nekünk az az inpresszió, hogy lehetetlenség őt büntetni. De mégis furcsa, hogy nem a vádlott igaza kapja meg a felmentést, hanem a protektor, aki természetesen országgyűlési képviselő, próbálja ki a maga befolyását az igazságszolgáltatás ellenében. És a próba a képviselői befolyást mutatja erősebbnek s ezentul senki se menjen rendőrségi tárgyalásra protektor nélkül.

* * *

* **Vagy-vagy!** Annak idején nagy feltűnést keltett, hogy Jókai kétféle befejezést írt »Az élet komédiásai« című regényéhez: egy tragikus és egy megnyugtatót. A két befejezés kevesebb volt, mint egy: nem elégített ki senkit. A gyermeklelkű olvasót megzavarta, hogy egyik véget se veheti komolyan; a többieknek se tetszett a móka. Azt mondták: hogyan lehessen gyönyörködni egy olyan történetben, amelynek két ellentétes megoldása van, tehát igazán nincs vége? Az olyan történet, amelyből a befejezés nem önként következik, amelyet így is, úgy is el lehet ütni, tréfával vagy kettős öngyilkossággal, amelylyel az író büvészkedik, az a történet maga itéli el magát. »Az élet komédiásai« összes alakjainál nagyobb komédiásnak tünt fel maga az író, s ez az ártatlan irodalmi játék sok olvasót idegenített el a mi aranyemberünkötől.

Hová lett ez a patriarkális felfogás! Hová finomodtunk azóta! A legtöbb mai íróban csakugyan több van a komédiásból, mint összes alakjaiban, s a valóságban több históriát tud beszéltetni magáról, mint amennyi történetet a munkáiban talál. Egy-egy új művéhez több legenda fűződik, mint amennyi munkájában a mese. D'Annunzióról például, aki nemcsak egyéniség, hanem típus is (típusa az ujmódi belletristának), azt lehet mondani, hogy a meséit egyszerűen végig éli, s a munkáiban csak analizál.

A D'Annunziók jókora csapatjához most egy új alak szegődik: Max Halbe, az »Ifjuság« szerzője, akiről tudvalevő, hogy debut-jének (az »Ifjuság«-nak) nagy diadala óta egyetlen sikerre se tudott szert tenni, s bár sokat ír, második föllépésétől fogva minden új darabjával megbukik. Nagyon megunhatta ezt az állapotot, mert ő is rátér »a már nem szokatlan ut«-ra, s mielőtt színpadra küldi legújabb művét: a »Boszorkányok éjszakájá«-t, előbb jónak látja közrebocsátani a mindig csalhatatlan hatású legendát. Világgá kürtölteti, hogy új művében saját sorsát viszi színpadra. Hőse egy fiatal író, aki első művével nagy sikert aratott, későbbi munkáival azonban nem tudta kivívni a közönség tetszését. Ő mindig nagyobb és nagyobb akar alkotni s a világ egyre kevésbé hisz az író tehetségében. A darab befejezése tragikus: az író tönkremegy a harcban, melyet talentuma viv. Hogy ez lesz-e a Halbe sorsa is: a közönségtől függ. Ha az új darab meghozza a rég várt győzelmet, az író elkerüli hősenek tragikus sorsát. Ha az új darab is megbukik... Szóval: most már vagy-vagy!

Előre megjósolhatjuk, hogy Halbe sorsa nem lesz tragikus. A közönség nem lesz oly szívtelen, hogy ilyen körülmények között megbuklassa az új darabot. Még ha kedvet érezne is a kegyetlenkedéshez: már le van szerelve, mert olyankor, mikor érdeklődését ily módon fölkellették, nem tud zord lenni. Valahányszor előre érdeklődik, mindannyiszor csak kegyeket osztogat.

Igazán van Halbenak, hogy végre ő is ehhez a módszerhez folyamodik, mert ez a módszer kipróbált és biztos hatása. Csak azt nem értjük, hogy ha már kiköti magának a nagy sikert (az ellenkező esetre sötét dolgokkal fenyegetőzvé), miért nem köt ki magának egyszersmind egy nyárilakot, egy garconlakás-berendezést és egy arany kronometert is?

+ **A léghajó.** Fokozott intenzivitással folyik a küzdelem a levegő meghódításáért, mindig több léghajó röpül a magasságba, igaz, hogy mindig több zuhan is onnan le. A legtöbb problematikus érdekű vívmányt a léghajózás terén produkálják napjainkban, itt van a legtöbb fölfedezés, ami csak annak a bizonyossága, hogy itt volna még a legtöbb fölfedezni való. A kísérletekkel, sajnos, arányosan szaporodnak a balesetek is és aki bucsut mond egy időre a szilárd elemnek, benne van mindig az örök időre szóló bucsu lehetősége a nyakcsigolyája épségétől is. Lehetne rajta sokat vitatkozni: vajjon e sok haladásban, amelynek a följegyzésébe szinte belégémberek a léghajózás Cliojának az ujjá, van-e csakugyan haladás és a vita, ha a fölemelkedett és lezuhant ballonok tömegét használnák argumentumnak, alkalmasint eldöntetlenül maradna. De ha a haladás maga kétes is, argumentumokat mellette produkál szépen az idő. Ime, megszületett a léghajózási szabályrendelet, előírván, kinek mi a teendője, kötelessége a mesterség eszközei és folytatói körül. Ez azt jelenti, hogy a léghajózás a nyaktörő hajlandóságai mellett is polgári foglalkozássá lett és a kivételességét is általánosan kötelező paragrafusok hozzák közelebb a gyakorlati élethez. A rendeleten lehet csufolódni, rá lehet mondani, hogy egy kicsit — talán két hónappal, talán kétszáz esztendővel — korai: de ime a léghajózási megrendszabályoztatott, valami rendnek tehát kell lennie a léghajósban. Ha még meg is adóztatják, akkor bizonyossá lesz, hogy a léghajózás egyenesen szükségessé, hasznossá, sőt nélkülözhetetlenné lett. A szabályrendelet sajnos, egyelőre csak a földön tartózkodó, a fölszállás előtt és a leszállás vagy a lezuhanás után lévő léghajóra vonatkozik: de remélhetőleg majd csak megcsinálják a levegőben haladó léghajó paragrafusait is, ha nem is a miniszteriumban. Mert a dolog úgy áll, hogy ma még nem annyira a léghajózást, mint inkább a léghajót kellene megrendszabályozni.

* * *

+ **Szellemek a Ferencvárosban.** A Ferencvárosban néhány nap óta közápor hull a kéményből az udvarra és ezért a templomban misét mondatnak, mert hiszen el se lehet képzelni, hogy a *csudát* más rendezné, mint egy csomó szellem. Hasonló műveletet a szellemek idáig nem igen szoktak megcselekedni, de hát édes istenem, miért ne indulhatna ki egyszer valami réform a Ferencvárosból is, mikor tudvalevő, hogy a kezdeményező erőnek ott még csakugyan nem igen volt alkalmi végkimerülnie. A szellemek autentikussága azonban még tökéletesen nincs bebizonyítva, még mindig jogosult a lehetőség, hogy a rejtélyes kódobáló nem egészen szellem, hanem lakatosinas. Az azonban bizonyos, hogy a rendőrség nem tudja megtalálni: a szellem tehát kívül esik a rendőrség tehetőségének körén. Kétségtelen, hogy semmiféle zápor se tartván örökké, egyszer majd megszűnik a ferencvárosi közápor is és félős, nem úgy, hogy a rendőrség nyakoncsipi a tréfás ismeretlent, hanem azért, mert a tréfás ismeretlen egyszer végre is beleun a mulatságba és rájön, hogy kellemesebben is el lehet tölteni az estét, mint kéményben és hű alatt köveket góralva. És akkor semmi se fogja kiverhetni a jó ferencvárosi fejekből a gondolatot, hogy ami segített, az a mise volt, tisztára a mise. Pedig, ha mind szellem volna, akit a rendőrség megcsipni nem tudott, ma nem szegény Napoleont faggatnák a spiritiszta társaságok, hanem Kecskeméthy Győzöt és a tulvilági lény, ha már olyan jóindulatu, mint a ferencvárosi és senkiben se tett kárt, bár megtehetné, nagy jóakaratában azt is cselekedhetné, hogy bankókat hullajtana, ami nagyobb öröm annál, hogy az embernek éppen csaknem verik be a fejét. A valóság az, hogy a rendőrségnek egész nap ott kell posztolni egy ferencvárosi ház udvarán, strázsálni és tetőt mászni, lent pedig ijedten és megzavarodva tolong a nép: ime, ilyen baj az, ha szellem vetődik a Ferencvárosba.

KÖZGAZDASÁG.

HETI POSTA.

Pesti magyar kereskedelmi bank a folyó üzletével első feléről szóló zárószámadása a következő: A félévi nyereség az áthozat figyelembevétele nélkül 3,005.433 korona 38 fillért, vagyis a részvénytőkének 20'04 százalékos kamatozását eredményezi (a tavalyi 20'96 százalékkal szemben), ugy hogy az eredmény a tavalyival majdnem teljesen megegyező. Ha az általános üzleti pangást és az ezáltal a lefolyt félévben előidézett pénzügyi viszonyokat tekintjük, ugy az előttünk fekvő mérleg eredménye igen fényesnek mondható. Ebből ismét kitűnik, hogy a kereskedelmi banknak folyó bank és jelzálog üzlete mily széles és egészséges alapon nyugszik és hogy mily megbízható clientela fölött rendelkezik, miután az elért eredmény majdnem kizárólag a folyó bank- és jelzálogüzletből keletkezett. A Rimamurányi vasmű részvénytársasággal annak idején kötött és lebonyolított ügyletből eredő nyereséget a bank későbbi elszámolásra tartja fenn. Ezenkívül e mérlegben nem jut kifejezésre a nagy magyar konverzióban, az uj bosnyák kölcsönben vállalt részesedés, továbbá több kisebb lebonyolított üzlet és a biharmegyei takarékpénztár részvényeinek eladásából elért nyereség. Amint e zárószámadásból kitűnik, csakis a kamatjövdelem az, amely a tavalyival szemben jelentékeny csökkenést mutat, míg a folyó banküzlet többi jövedelmi számláin az eredmények örvendetes emelkedése konstatalható. A kamatjövdelem csökkenése a deviz üzlettel való összefüggésénél fogva még sokkal nagyobb mértéket öltött volna, ha a deviz-üzlet forgalmának intenzív ápolása nem paralizálta volna az abnormisan kedvezőtlen kamatviszonyokból előállott veszteségeket. Bebizonyult ugyanis, hogy ellenére az ez év tavaszán történt kamatláb leszállításnak, a helybeli bankintézeteink részéről fizetett betétkamatláb még mindig éles ellenében van a hazai és nemzetközi pénzügyi viszonyokkal és betétintézeteinkre igen nagy áldozatokat ró. A kamatjövdelem csökkenése, amint már említettük, ellensúlyoztatott a többi jövedelmi számlák eredményeivel, különösen pedig az értékpapírszámla hozadékának nagymértékű emelkedésével, amely utóbbi a bank tulajdonát képező befektetési értékpapírok, nevezetesen járadékok, állampapírok és idegen intézetek záloglevelei árfolyamának nagyobb emelkedésére vezethető vissza, noha ez értékpapírok az előttünk fekvő mérlegben a június 30-iki napi árfolyammal jóval alacsonyabban vannak fölvéve. Kitűnik ebből, hogy a bank igazgatóságának módjában lett volna a lefolyt félévben nemcsak a mult év megfelelő szakával azonos, hanem a tavalyinál lényegesebben jobb eredményt is kimutatnia. A terhek emelkedése igen csekély volt a lefolyt félévben. Leírásokra 44.000 koronával több fordítottat, mint tavaly, ezenfelül pedig a bank épületének tatarozása és egyes irodahelyiségek átalakítása 22.000 koronába került. A betétek (a kormány és községek betéteit nem számítva) a lefolyt félévben 6 millió koronával kerek 139 millió koronára emelkedtek, ami tekintetbe véve azt a körülményt, hogy ez az emelkedés, a betétkamatláb leszállításának időszakába esik, igen figyelemre-méltó. A bank czimletforgalma (záloglevelek és községi kötvények) 300 millió koronára rug, vagyis a tavalyival szemben 16 millióval emelkedett. A lefolyt félévben nyujtott uj jelzálogkölcsönök összege 10,648.000 koronát tesz ki. A bank saját kibocsátású záloglevelei és kötvényei oly nagy kelendőségnek örvendtek, hogy a bank saját ügyfeleinek keresletét nem volt képes kielégíteni. A bank 13 és fél millió koronaértékű saját záloglevelet és községi kötvényt adott el s ezidő-szerint saját czimleteiből készlet fölött nem rendelkezik.

Az osztálysorsjegyek szaporítása. Megirtuk már, hogy a magyar kir. osztálysorsjáték-társaság az osztálysorsjegyek számát szaporítani szándékozik. Eddig évenként két sorsjátékot rendeztek, mindenkor 100,000 sorsjeggyel. Az osztálysorsjáték igazgatósága, mint a Hittel írja, a főelárusítókhoz körlevelet küldött szét, melyekben felszólította őket, hogy nyilatkozzanak az iránt, hogy az uj sorsjegyekből mennyit szándékoznak átvenni. A bejelentések igen jelentékenyek voltak, mégis az igazgatóság csak 10.000 darabbal szaporítja egy-egy sorsjáték sorsjegyeinek számát és így a bejelentéseket megfelelően redukálta. A megszorított sorsjegyeknek megfelelően a nyeremények száma is növekedik minden sorsjátéknál 5000-rel, de a főnyeremények nem változnak. Az uj sorsolási tervet most dolgozzák ki, minthogy a legközelebbi sorsjátéknál már ezt fogják alkalmazni.

Megjelent!

Kóbor Tamás regénye: **BUDAPEST.**30 lnyvi tartalommal. **Ára 4 KOR.** Megrendelhető **A HÉT** kladóhivatalában.

Lenau-versek. Mint láthatja, elkésett küldeményével, mely különben is egyenetlenségénél fogva nem vált volna be.

Emil. Verse sima olykor szép is. Az utolsó strófáját itt adjuk is. Egészben pedig az a felfogásunk, hogy hagyjuk pihenni a holtakat és ne bántsuk az élőket. Amit ön versében megénekel, nem tiszta poézis, mert belevág az aktuális életbe, annak is a legszentebb privatisszimumába. Amit ön versében latolgat, arról sem ön, sem más nem tudhat. Minek tehát belegázolni az ismeretlenek érzékenységébe? Az utolsó strófáját, ime, átadjuk olvasóinknak:

*Oh, lesz talán egy pár leány, ki lopva
Fel-felüli kis dalos könyvedet.
Szerelmesének a nótát kilopja
S megáldja érte vérző szivedet!
Oh! lesz ki csöndben, ártatlan fohászszal
Eszmél reád, te meghalt gyötrelem,
Hogy olyan édes, mint egy szép madárdal,
Legyen a pihenésed odailem!*

Alsó-Tátrafüred. R. J. Siófokon ért a híradás. Majd otthon intézkedünk, addig is üdv és kézszorítás!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Kurzak és Tsa

Photozinkografiai műintézetünk készíti a legjobb minőségű kék- és fekete másolatokat mindenféle anyagra és méretre.

Budapest, VIII. Szentkirályi-utca-13

M. kir. államvasutak.

Nyugot-német—osztr.-magy.-kötélék. (Pótlék kiadása.)

F. é. augusztus 1-ével a fenti kötélekben érvényes 3 díj-szabási füzethez a 2. pótlék lép hatályba, mely többek között a 6. sz. (gabona) kiv. díj-szabás kibővítését, a 7. sz. (korpa) kiv. díj-szabás díjtételeinek mérséklését, a 12. sz. (vas és acél) kiv. díj-szabás módosítását, a 14. C) sz. (chlor-kalium), a 14. D) sz. (trágyakali), a 25. sz. (nád) kivételes díj-szabások kiegészítését, továbbá nyersbenzinre, meghatározott gyorsárakra, kenderre, vajra és friss főzelékre nézve új kivételes díj-szabásokat tartalmaz.

Amennyiben ezen pótlék által új drágulások, vagy forgalomkorlátozások idézhetnek elő, az eddigi díjtételek még f. é. augusztus végeig érvényben maradnak.

A pótlék példányai a részes vasutaknál 20 pfennig = 25 fillérért kaphatók.

*

Osztrák—magyar—bajor vasuti kötélek. Délnémet—osztrák—magyar vasuti kötélek.

(Tárház-üzem beszüntetése.)

A München-Südbahnhof állomáson levő városi tárházak üzeme f. év szeptember hó 30-ával beszüntetettik.

BUDAPESTI RÓSER-TANINTÉZET.

Alapított 1853-ban. * Tanulók száma 16.135.

3 osztályu nyilvános felső kereskedelmi iskola.

4 osztályu nyilvános polgári iskola. Nevelő-internátus.

A volt keresked. akadémiákkal teljesen egyenrangu. Bizonyítványai az **egy éves önkéntességre** jogosítanak.

Bizonyítványai állam-érvényesek.

Bennlakó növendékek részére.

Beiratás: augusztus 30-tól szeptember 5-ig.

Értesítő kivonatot küld: **RÓSER JÁNOS** igazgató,
BUDAPEST, VI., ARADI-UTCZA 10. SZÁM.

THE GRESHAM

életbiztosító-társaság Londonban.

Magyarországi fiók: BUDAPESTEN, V. kerület, Ferencz József-tér 5—6. szám a társaság házában.

A társaság vagyona 1900. december 31-én kor. 184.387,703.—
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1900. decz. 31-én > 31.190,563.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) > 405.300,493.—
Az 1900. évben a társaság 5556 kötvényt állított ki > 50.898,267'42 összeg értékben. — Prospektusokkal és díjtablázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgál a magyarországi- és a kelet fiókja Budapesten, valamint ennek ügynökei a fiók minden nagyobb városában.

Mattoni-féle Erzsébet sósfürdő

BUDAPEST — (BUDÁN). (Villamosvasuti állomás.)

Meglepő gyógyhatással bír különösen női bajokban, továbbá: alhasi és általános vérbőségben, verőczeri pangások esetén, máj- és lépajokban, aranyérben, stb. — Idény április 15-től szeptember végéig. 65 fűrdőszoba. Számos, kellően berendezett, kényelmes vendégszoba. Vendéglő mérsékelt áru ételek- és italokkal.

Rendelő főorvos: **Dr. POLGÁR EMIL.**

Ha őszül a haja, használja a

„STELLA”- vizet, — HAIR REGENERATOR — mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza.

Üvegje 2 korona.

ZOLTÁN BÉLA
6 cs. és kir. fens. József főherceg udv. szállítója gyógyszerárban:

BUDAPEST, V., Sétátér-utca. (Szabadság-tér sarkán.)

ERDÉLYI BUDAPEST, IV., Ujvilág-utca 2.

CS. ÉS KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZ.

Kossuth Lajos-utca sarkán.

FÉNYKÉPFELVÉTELEK
izléses, művészies kivitelben.

KÜLÖN OSZTÁLY KÜLSŐ, HÁZONKIVÜLI FÉNYKÉPFELVÉTELRE.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

A HÉT eddig megjelent összes köteteihez (egy évfolyam két kötet) kötetenkint 2 kor. 60 fil. előleges beküldése után, portómentesen kaphatók A HÉT kiadóhivatalában
*** Budapest. ***
VIII., Rökk Szilárd-u. 18.

Miként lehet szép idomokhoz jutni?

A szép mell egyike a női szépség legelőkelőbb kelékeinek s azzal a természet nem igen pazarodik. — A hölgyek örömmel fognak tudomást venni arról, hogy létezik egy teljesen ártalmatlan szer, mely a természetet gyöngéd módon kényszeríti, hogy ebben a tekintetben ne fukarkodjék. Ezen, a párisi előkelő hölgyvilágban előnyösen ismert szer a **Ratie-féle PILÜLES ORIENTALES** alkalmazása, mely a legelőkelőbb párisi orvosoktól ajánlva s tényleg bírják azon tulajdonságot, hogy a mellét fejlesztik, ruganyosságát elősegítik, a szöveteket erősítik, a vállcsontok kiszögélsét eltüntetik az által, hogy a mell idomainak általában teltséget kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy az ételek hizó alkatrészeit elősegítik s azok a mell környékén ülepednek le. Az egyszer elért eredmény minden külön kezelés nélkül megmarad.

A **Ratie-féle PILÜLES ORIENTALES** eltelő hatása folytán szép, üde arcbőrt és fiatal

kinézést kölcsönöznek és az egész testet fiatalítják. — Minden természethez alkalmazkodnak, a fiatal, fejlődő leány épügy használhatja, mint a kifejelett asszony és semmi körülmény között nem ártalmas.

Törvényileg védett védjegy. A körülbelül 2 hónapig tartó gyógymóddhoz könnyen lehet alkalmazkodni a nélkül, hogy a megszokott életmódot a legcsekélyebben meg kellene változtatni. Ára egy doboznak, használati utasítással, 6 kor. 45 fill. (Szétküldés bérmentve, titoktartás mellett.) Utánvétellel 6 kor. 75 fillér.

Ne fogadjunk el oly dobozt, a melyen nincsen az UNIO-védjegy s a mely a czimkén következő feliratot nem tartalmaz: **J. Partié** Pharmacien, 5., Passage Verdeau, Paris. Főraktár Magyarország és Ausztria részére: **TÖRÖK J. Gyógysz., Budapest, Király-utca 12.**

Mercur-bank

és váltó-üzlet részv.-társ.

BUDAPEST IV. ker., Váczi-utca 37.
(Saját ház.)

ÉRTÉKPAPIROK

vétele és eladása a napi árfolyam szerint.

KÖLCSÖNÖK

értékpapírokra a legelőnyösebb feltételek mellett. *****

Takarék betétek:

4%

Vonatösszeköttetések

Budapest és a nevezetesebb hazai fürdők és gyógyhelyek között.

Magyarázatok: Az indulási és érkezési idők a középeurópai idő szerint vannak kitüntetve. — Az éjjeli idő esti 6⁰⁰ órától reggeli 5⁰⁰ perczig a perczeket jelző kisebb számjegyek által van kitüntetve. — A gyorsvonatok **vastagon** nyomtatott órászámokkal vannak jelölve. — Az expresszvonatok **vastagon** nyomtatott óra és perczszámmal vannak jelölve. — * Csak június 15-től szept. 15-ig bezárólag közlekedik. — † Csak minden hétfőn, illetve hétfői ünnep esetén reá következő kedden közlekedik. — = Csak július 1-től bezárólag augusztus 31-ig minden vasár- és ünnepnap előtti köznapon közlekedik. — X Csak június 1-től bezárólag szeptember 15-ig közlekedik. — † Tövis és Predeal között csak június 1-től szeptember végéig közlekedik. — ⊙ Csak május és szeptember hónapokban közlekedik. + Csak június 1-től aug. 31-ig közlekedik. — ** Minden szerdán közlekedő Berlin—Budapest keleti expressz-vonat. — ≈ Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.

Korintyicza, (vasuti állomás Rózsáhegy). a) Ruttkán át: Budapest k. p. u.-ról indul 7:30 7:30 9:35 3:30 5:20 11¹⁰, Rózsáhegy érkezik 2:58* 3:18 12⁰⁰ 12⁰⁰ 10:17 5:31. b) Zsolnán át: Budapest ny. p. u.-ról ind. 7:20 7:20 9:25 6¹⁰, 10⁴⁰, Rózsáhegyre érkezik 2:58* 3:18 12⁰⁰ 5⁴⁰ 10:17.

Korond, (vasuti állomás Sóvárada). a) Kolozsváron át: Budapest keleti p. u. ind. 8:30 5:45 Sóvárada érkezik 8:26 8⁰⁰. b) Aradon át: Budapest keleti p. u.-ról indul 8:10 2:15 10⁰⁰ Sóvárada érkezik 3:26 8:26 8⁰⁰.

Lipik, (vasuti állomás Lipik). Uj-Dombóvár—Dugoselo—Banovajarugán át: Budapest k. p. u.-ról ind. 8:00 8⁰⁰, Lipikre érkezik 6⁰⁰ 2:07.

Lubló, (vasuti állomás Lubotin—Lubló-fürdő). Kassa—Aboson át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:15 7:35 8¹⁰ 10⁰⁰, Lubotin—Lubló-fürdőre érkezik 3:20 7⁰⁰ 8:25 8:25.

Lucsivna, (vasuti állomás Lucsivna-fürdő). a) Kassán át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:15 7:35 8¹⁰ 9⁴⁰ 10⁰⁰, Lucsivna-fürdőre érkezik 4:11 8¹¹ 8:46 11:54 7:19. b) Ruttkán át: Budapest keleti p. u.-ról indul 7:30 7:30 5:20 11¹⁰, Lucsivna-fürdőre érkezik 4:36* 4:51 7:45 7⁴⁰. c) Zsolnán át: Budapest ny. p. u.-ról indul 7:20 7:20 6¹⁰ 10⁴⁰, Lucsivna-fürdőre érkezik 4:36* 4:51 7:48 12:35.

Lucski, (vasuti állomás Liptó-Tepla). a) Ruttkán át: Budapest k. p. u.-ról indul 7:30 7:30 9:35 3:30 5:20 11¹⁰, Liptó-Teplára érkezik 3:11* 3:28 12⁰⁰ 12⁰⁰ 10:33 5:47. b) Zsolnán át: Budapest ny. p. u.-ról ind. 7:20 7:20 9:25 6¹⁰ 10⁴⁰, Liptó-Teplára érkezik 3:11* 3:28 12⁰⁰ 6:00 10:33.

Málnás, (vasuti állomás Málnás-fürdő). a) Kolozsvár—Brassó—Seps-Szt.-Györgyön át: Budapest k. p. u.-ról ind. 8:30 9¹⁰, Málnás-fürdőre érkezik 12:09 5:53. b) Arad—Brassó—Seps-Szt.-Györgyön át: Budapest k. p. u.-ról indul 8:10 2:15 2:15 †, Málnás-fürdőre érkezik 12:09 12:09 8:06.

Marillavölgy, (vasuti állomás Oravicza). Temesvár—Józsefváros—Jászénván át: Budapest ny. p. u.-ról indul 8:15 8:30 2:30 6⁰⁰ 6⁰⁰ 10¹⁰ 10¹⁰, Oraviczára érkezik 7⁰⁰ 12⁰⁰ 12⁰⁰ 11:10 ⊙ 10:08 + 11:10 ⊙ 10:80 +.

Parád, (vasuti állomás Parád). a) Kál-Kápolnán át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:35 2:35, Parádra érkezik 12:45 6⁴⁰. b) Kis-Terennén át: Budapest k. p. u.-ról ind. 9:35 11¹⁰, Parádra érkezik 2:28 8:28.

Pável-sósfürdő, (vasuti állomás Máramaros-Sziget). a) Miskolc—Bátyu—Királyháza át: Budapest k. p. u.-ról indul 7:15 8:50 9⁴⁰, Máramaros-Szigetre érkezik 6⁰⁰ 10⁰⁰ 4:44. b) Püspök-Ladányon át: Budapest k. p. u.-ról ind. 6:50 9:45 7⁰⁰ 9¹⁰, Máramaros-Szigetre érkezik 4:44 10⁰⁰ 9:48 9:48.

Pöstyén, (vasuti állomás Pöstyén). Galántán át: Budapest ny. p. u.-ról ind. 10⁰⁰** 7:20 9:25 6¹⁰ 10⁴⁰, Pöstyénre érkezik 4:38** 11:04 4:12 9⁴⁰ 4⁴⁰.

Püspök-fürdő, (vasuti állomás Püspök-fürdő). Nagyváradon át: Budapest keleti p. u.-ról indul 8:30 2:00 Püspök-fürdőre érkezik 5:19 ≈ 9⁴⁰.

Rajecz, (vasuti állomás Rajecz-fürdő). a) Ruttkán—Zsolnán át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:30 9:35 5:20 11¹⁰, Rajecz-fürdőre érkezik 4:28 10¹⁰ 9:46 1:40* 4:28. b) Galánta—Zsolnán át: Budapest ny. p. u.-ról ind. 7:20 9:25 10⁴⁰, Rajecz-fürdőre érkezik 4:28 10¹⁰ 9:46.

Ránk-Herlány, (vasuti állomás Kassa). Miskolcra át: Budapest keleti p. u.-ról ind. 7:15 7:35 2:35 8¹⁰ 9⁴⁰ 10⁰⁰, Kassára érkezik 12:44 3:30 8⁰⁰ 4⁴⁰ 7:25 4¹⁰**.

Rozsnyó, (vasuti állomás Rozsnyó). a) Miskolc—Bánrévén át: Budapest keleti p. u.-ról ind. 7:15 8:50 2:35 9⁴⁰ 10⁰⁰, Rozsnyóra érkezik 3:01 7⁴¹ 11⁰¹ 7:39 7:39. b) Fülek—Bánrévén át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:30 9:35 3:30, Rozsnyóra érkezik 3:01 7⁴¹ 11⁰¹.

Stósz, (vasuti állomás Metzenzéf vagy Szomolnokhuta). a) Kassa—Szepein át: Budapest keleti p. u.-ról ind. 7:15 2:35 8¹⁰ 9⁴⁰ 10⁰⁰; Metzenzéfere érkezik 4:25 11⁰¹ 9:50 9:50 9:50. b) Kassa—Margitfalun át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:35 8¹⁰ 10⁰⁰, Szomolnokhutára érkezik 9⁴⁰ 8:45 8:45.

Stubnya-fürdő, (vasuti állomás Stubnya-fürdő). Hatvan—Zólyomon át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:30 9:35 3:30 5:20 11¹⁰, Stubnya-fürdőre érkezik 1:24 7¹⁷ 9⁰⁰ 5⁰⁷ 11:00.

Szkleńó, (vasuti állomás Geletnek-Szkleńó). a) Garam-Berzenczén át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:30 9:35 5:20, Geletnek-Szkleńóra érkezik 1:24 6⁰⁰ + 5¹⁰. b) Párkány-Nánán át: Budapest ny. p. u.-ról ind. 6:00 7:20 2:15, Geletnek-Szkleńóra érkezik 2:24 + 2:24 + 10¹⁰.

Szliács, (vasuti állomás Szliács). Zólyomon át: Budapest keleti p. u.-ról ind. 7:30 9:35 3:30 5:20 11¹⁰, Szliácsra érkezik 12:27 5:29 8⁰¹ 4⁴⁰ 9:00.

Szobrác, (vasuti állomás Nagy-Mihály vagy Ungvár). a) Miskolc—S.-A.-Ujhelyen át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:15 2:35 9⁴⁰, Nagy-Mihályra érkezik 3:28 10¹¹ 9:17. b) Miskolc—Csapon át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:15 8:50 2:35 9⁴⁰ Ungvárra érkezik 3:47 7⁰⁰ 10⁴⁰ 11:36.

Szolyva-Hársfalva, (vasuti állomás Szolyva-Hársfalva). Miskolc—Munkácson át: Budapest k. p. u.-ról ind. 2:35 9⁴⁰, Szolyva-Hársfalvára érkezik 12¹⁰ 1:10.

Szóvata, (vasuti állomás Sóvárada). a) Kolozsváron át: Budapest keleti p. u.-ról ind. 8:30 5:45 Sóvárada érkezik 8:26 8⁰⁰. b) Aradon át: Budapest keleti p. u.-ról ind. 8:10 2:15 10⁰⁰ Sóvárada érkezik 8:26 8:26 8⁰⁰.

Tarcsa-fürdő, (vasuti állomás Felső-Eör). Győr—Sombathelyen át: Budapest keleti p. u.-ról ind. 6:50 8:50 2:15 9⁰⁰, Felső-Eörre érkezik 5:45 5:45 9⁴⁰ 8:42.

Tátrai fürdők és pedig: Tátra-Füred, Alsó-Tátra-Füred és Uj-Tátra-Füred, (vasuti állomás Poprád-Felka). a) Kassán át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:15 7:35 2:35 8¹⁰ 9⁴⁰ 10⁰⁰, Poprád-Felkára érkezik 3:40 7⁴⁰ 12⁴⁰ 8:16 11:25 6:55. b) Ruttkán át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:30 7:30 9:35 3:30 5:20 11¹⁰, Poprád-Felkára érkezik 4:50* 5:05 3¹⁰ 3¹⁰ 12:53 8⁰⁰ ⊙ Zsolnán át: Budapest ny. p. u.-ról ind. 7:20 7:20 9:25 6¹⁰ 10⁴⁰ Poprád-Felkára érkezik 4:50* 5:05 3¹⁰ 8:05 12:53.

Tátra-Lomnicz, (vasuti állomás Tátra-Lomnicz). (A poprád-felka—tátra-lomniczi vonal csak június 15-étől szeptember 15-éig bezárólag van nyitva.) a) Kassa—Poprád-Felkán át: Budapest keleti p. u.-ról ind. 7:15 8¹⁰ 9⁴⁰ 10⁰⁰, Tátra-Lomniczra érkezik 5:55* 10:25* 2:00*. 7:55* b) Ruttkán—Poprád-Felkán át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:30 5:20, Tátra-Lomniczra érkezik 5:55* 2:00*. c) Zsolna—Poprád-Felkán át: Budapest ny. p. u.-ról ind. 7:20 6¹⁰ 10⁴⁰, Tátra-Lomniczra érkezik 5:55* 10:25* 2:00*.

Teplicz, (vasuti állomás Tepla-Trencsén-Teplicz). Galántán át: Budapest ny. p. u.-ról ind. 10⁰⁰** 7:20 9:25 6¹⁰ 10⁴⁰, Tepla-Trencsén-Tepliczre érkezik 5:34** 12:04 5:59 10⁴⁰ 6:09.

Thurzó-Füred, (vasuti állomás Gáliczváros). Kassa—Máramaros-Sziget át: Budapest k. p. u.-ról ind. 7:30 9:35 3:30 5:20 11¹⁰, Thurzó-Füredre érkezik 4:36* 4:51 7:45 7⁴⁰.

Mérsékelt áru menettérti jegyek kiadása Turinba a nemzetközi iparművészeti kiállítás alkalmából.

A magyar kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a Turinban folyó évi május hó 10-től november hó 15-ig rendezett nemzetközi iparművészeti kiállítás alkalmából ezen kiállítás meglátogatására a Magyar Iparművészeti Társulat tagjai részére a kiállítás tartama alatt havonként egyszer, és pedig: augusztus hó 13-án, szeptember hó 3-án és október hó 1-én Budapestről Fiume—Velence—Milanot át Turinba mérsékelt áru menettérti jegyek adatkak ki.

A menettérti jegyek Turinban 3 napi teljes ellátásra, a kiállítás háromszori megtekintésére és e városban tartózkodás idejére kalauz igénybevételére jogosítanak.

Ezen jegyek Olaszországban 15 napig, Magyarországon pedig — Velenczéig és onnan vissza — 30 napig érvényesek.

Budapestről az indulás említett napokon akár reggel vagy délután induló gyorsvonattal, Fiuméből a következő nappali hajóval, Velenczéből pedig az aznapi esti vonattal történik, míg a visszatéréshez bármely tetszés szerinti vonat, illetve hajó választható a jegy érvényességi idején belül.

Az utazás jövekor Olaszország területén, Velenczén kívül, még kétszer — a magyar királyi államvasutakon azonban csupán Fiumében — szakítható meg.

Ezen menettérti jegyek a magyar királyi államvasutak I. sz. városi menetjegyirodájában (Hálókocsitársaság, Hungária-szálló) és II. sz. városi menetjegyirodájában (Cook-iroda V., Vigadó-tér 1. sz.) az I. osztályra 175⁰⁰ kor., a II. osztályra pedig 140⁰⁰ korona áron — nyolcz napi előzetes bejelentés után és a tagsági jegy felmutatása mellett — kaphatók.

Budapest, 1902. augusztus hó.

Az igazgatóság.

Magyar királyi államvasutak.

Mérsékelt áru menettérti jegyek kiadása Szent István ünnepnap alkalmából.

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint Szent István ünnepnap alkalmából a magyar kir. államvasutak, valamint a Kassa-Oderbergi vasut magyar vonalainak összes állomásairól — az üzemükben álló helyi érdekű vasutak állomásainak és a szomszédos forgalomnak kizárásával, mind a három kocsiosztályra nézve úgy a gyors- mint a személyvonatokon Budapestre mérsékelt áru menettérti jegyek adatkak ki.

Ezen jegyek folyó évi augusztus hó 16—20. napjain — az utóbbi napon azonban csak a reggeli órákban — valamennyi személyszállító vonathoz (expressz-vonatok kivételével) fognak kiadattni.

A menettérti jegyek 5 napig érvényesek oly módon, hogy a kiadás napját első napnak számítva, a visszautazást legkésőbb az 5. napon éjjel előtt meg kell kezdeni, megjegyezvén azonban, hogy a visszautazás legkorábban csak augusztus 20-án délután történhetik, korábbi visszautazás esetén a jegyek érvénytelenek. Utmegszakításnak sem menet-, sem jövekor nincs helye. Gyermekre külön kedvezmény nem engedélyeztetik.

A máramaros-sziget—kőkenyesi menetdíjak lejebbitése.

A magyar kir. államvasutak igazgatóságától nyert értesítés szerint folyó évi szeptember hó 1-től kezdve a máramaros-sziget-kőkenyesi viszonylatban a 2. vonalszakasza menetdíjak helyett az 1-ső vonalszakasznak fognak beszédetni.

Budapest, 1902. július hóban.

Magyar kir. államvasutak igazgatósága.

A NŐI SZÉPSÉG elérésére, tökéletesítésére és fentartására a legkifűnőbb és legbiztosabb a FÖLDES-féle

MARGIT CRÈME,

világhírű arczenőcs, mely pár nap alatt eltávolít szeplőt, májfoltot, pattanást és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlőhelyeket és az arcot fehérre, simává és üdűvé varázsolja. — ÁRA: kis tégely 1 korona, nagy 2 kor. MARGIT HÖLGPOR 1 korona 20 fillér, MARGIT SZAPPAN 70 fillér, MARGIT FOGPÉP 1 korona, MARGIT ARCZVIZ 1 korona.

A közönség megtévesztését célzó utánzatoktól óvakodjunk!

Postán utánvétellel küldi a készítő: FÖLDES KELEMEN, gyógyszer. ARAD.

••••• Kapható minden gyógyszerárban. •••••

Főraktárak Budapesten: TÖRÖK J. gyógytára, Király-u. 12. és Andrassy-ut 28. és Dr. EGGER-Nador- gyógytára Váci-kört 17.